

ΔΗΜ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

1890–1930

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ,"
1931

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

1890–1930

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ,"
1931

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Η ΑΠΟΦΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΣ ΕΟΡΤΑΣΜΟΝ ΤΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ
ΤΟΥ Κ. ΔΗΜ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐν τῇ τακτικῇ ἰδιαιτέρᾳ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 18 Δεκεμβρίου 1930, τῇ προτάσει τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ καὶ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Κτενᾶ, ἐνεργοῦντος ἐξ ὀνόματος καὶ ἄλλων συναδέλφων καὶ παλαιῶν μαθητῶν τοῦ κ. Δ. Αἰγινήτου, ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως, ὅπως, ἐν εἰδικῇ ἐκτάκτῃ συνεδρίᾳ αὐτῆς, ἐορτασθῇ ἐν τῇ μεγάλῃ ἀκαδημαϊκῇ αἰθούσῃ ἡ τεσσαρακονταετηρίς τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐπιστημονικῆς καὶ λοιπῆς δράσεως τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς, ἀφ' ἧς ἐποχῆς (Ἰούνιος 1890), δυνάμει Νόμου ψηφισθέντος, προτάσει τοῦ ἀειμνήστου Πρωθυπουργοῦ Χαριλάου Τρικούπη, τιμῆς ἕνεκεν ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς Βουλῆς, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἑθνικοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν καὶ ἀνετέθησαν εἰς αὐτὸν τὰ καθήκοντα καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ
ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΗΙ 24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1931

Α' Η ΕΟΡΤΗ ΕΝ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑΙ

Τὴν ἐορτὴν ταύτην, ἀρξαμένην τῇ 6^ῃ ὥρᾳ μ.μ. ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Ἀλεξ. Ζαΐμης.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Ἑλ. Βενιζέλος, κωλυόμενος νὰ παραστῇ, ἀπέστειλε πρὸς τὸν κ. Αἰγινήτην τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἀριθ. 4418

23 Ἰανουαρίου 1931

Φίλε κ. Καθηγητά,

Ἀπὸ προσκλήσεως τῆς Ἀκαδημίας μανθάνω, ὅτι αὔριον τὸ ἀπόγευμα θὰ ἐορτασθῇ ὑπ' αὐτῆς ἡ τεσσαρακονταετηρὶς τῆς παρ' ὑμῶν ἀναλήψεως τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ἀστεροσκοπείου.

Λυπούμενος, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ παραστῶ εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην, διότι, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, συνεδριάζει ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀστ. Κώδικος, ὅπως συζητήσῃ ζήτημα κεφαλαιώδους ἐνδιαφέροντος, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς διαβιβάσω διὰ τῆς παρούσης τὰ θερμά μου συγχαρητήρια καὶ τὰς εἰλικρινεῖς εὐχάς, ὅπως ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη χρόνον συνεχίσετε τὴν πολύτιμον ἐπιστημονικὴν σας δρασιν.

Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς καὶ ἀγάπης.

ΕΛΕΥΘ. Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας κ. Γ. Στρέϊτ, μὴ δυνηθεὶς νὰ προεδρεύσῃ τῆς συνεδρίας ταύτης, ἀπέστειλε πρὸς τὸν κ. Αἰγινήτην τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν:

• *Εν Κηφισσιᾷ τῇ 24 Ἰανουαρίου 1931.*

Ἐρίτιμε καὶ ἀγαπητὲ Συνάδελφε καὶ Φίλε,

Μακρόθεν μόνον, πρὸς μεγάλην μου θλίψιν, μετέχων τῆς ὥραίας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τελετῆς, καθ' ἣν ἐορτάζομεν τὴν τεσσαρακονταετηρίδα τῆς Σῆς ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ μοναδικῆς δράσεως, σεμνύνομαι μὲν ὡς Ἕλληνας ἐπὶ τοῖς μεγάλοις, ἅτινα ἐτελέσθησαν ἐν τῷ σεβαστῷ τούτῳ Καταστήματι ὑπὸ τὴν Σὴν ἐμπνευσμένην διεύθυνσιν, σπεύδω δὲ νὰ Σὲ συγχαρῶ ὡς φίλος, ὅστις ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρηκολούθησε τὴν ὅλην σου λαμπρὰν σταδιοδρομίαν, ὅτι ἐδόθη Σοὶ νὰ συνδέσῃς τὸ ὄνομά Σου μετὰ τοῦ γεραροῦ Ἰδρύματος καὶ νὰ δώσῃς τῆς ἐργασίας Σου, τοῦ Ὁργανωτικοῦ Σου Πνεύματος καὶ τῆς βαθείας Σου σοφίας τὴν σφραγίδα, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἀόκνως ἐν αὐτῷ μοχθῶν, εἰς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ ἀπέβη καύχημα τῆς Πρωτευούσης, ἐφάμιλλον τῶν καλυτέρων αὐτοῦ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ ἀδελφῶν καὶ ἀληθὲς ὑπόδειγμα δημοσίου ἐν Ἑλλάδι Ἰδρύματος.

Αἱ ἐνδελεχεῖς παρατηρήσεις Σου ὑπὸ τὸν Ἀττικὸν οὐρανόν, αἱ κλιματολογικαὶ καὶ μετεωρολογικαὶ καὶ φυσιοδιφικαὶ ἔρευναι δικτύου ὅλου Σταθμῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐξηπλωμένου, ἐν στενῇ δὲ τελοῦντος καὶ μετὰ τῆς Ἀλλοδαπῆς ἐπαφῇ, καὶ ἄξιοι λόγου ὑπῆρξαν συντελεσταὶ τῆς καθόλου Ἀστρονομίας καὶ Μετεωρολογίας καὶ Φυσικῆς καὶ κατέστησαν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον Ἀθηνῶν ἀπαραίτητον σύμβουλον διὰ τὴν Γεωργίαν, διὰ τοὺς ναυτιλλομένους καὶ διὰ τὴν Ἀεροπορίαν. Οὕτως ἠξιώθης νὰ ἀνυψώσῃς αὐτὸ οὐ μόνον εἰς ἐπιστημονικὸν ἴδρυμα πρώτης τάξεως, ἀλλὰ καὶ νὰ παράσχῃς αὐτὸ πολύτιμον βοηθὸν τοῦ Κράτους ἐν πλείσταις σπουδαιοτάταις αὐτοῦ Ὑπηρεσίαις.

Εὐχομαι ὅπως ἐπὶ μακρὰ ἔτη συνεχίσης τὴν ἐθνωφελῇ ὑπέροχον δρασίῳ Σου ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φίλης Πατρίδος.

Γ. ΣΤΡΕΪΤ

Ἡ Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν τὸ ἐξῆς τηλεγράφημα:

23 Ἰανουαρίου 1931

Πρόεδρον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Φυσικομαθηματικὴ Σχολὴ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἐκτιμῶσα τὸ ἔργον μακροχρονίου ἐπιστημονικῆς δράσεως ἐν Ἑλλάδι τοῦ καθηγητοῦ Αἰγινήτου, ἀπεφάσισε παμψηφεί νὰ συμμετάσχη τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς τεσσαρακονταετηρίδος αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀνέθεσε Προπρυτάνει κ. Κοντῶ ν' ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτήν.

Κοσμήτωρ
ΠΑΛΙΑΤΣΕΑΣ

Ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν ἀπηύθυνεν εἰς τὸν κ. Αἰγινήτην τὸ ἐξῆς ἔγγραφον:

23 Ἰανουαρίου 1931

Ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν συμμετέχει εὐφροσύνως τῆς ἐπιστημονικῆς ἑορτῆς ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετηρίδι τῆς ὑφ' ὑμῶν διευθύνσεως τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν καὶ εὐχεται ἐν-θέρμως μακρὰν συνέχισιν τῆς ἐξόχως εὐδοκίμου καὶ τόσον περιλάμπρου σταδιοδρομίας ὑμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς τε Ἐπιστήμης, ἥς ἀποτελεῖτε στυλοβάτην, καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑθνους, ὅπερ εἶναι ὑπερήφανον διότι σᾶς καταλέγει μεταξὺ τῶν ἐκλεκτοτέρων τέκνων του.

Ὁ Διευθυντὴς
ΔΗΜ. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΙΣ

Ἡ Γεωργικὴ Σχολὴ Δεκελείας ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν καὶ τὸν κ. Αἰγινήτην τὸ ἐξῆς τηλεγράφημα:

23 Ἰανουαρίου 1931

Ἑθνικὸν ἡμῶν ἴδρυμα πανηγυρίζει τεσσαρακονταετηρίδα θερμοῦ ὑποστηρικτοῦ αὐτοῦ καὶ συγγραφέως τοῦ Κλίματος τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Δεκελείας· παρακαλεῖ δέ, ὅπως δεχθῆτε ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν ἐκ τῆς αἰνθалоῦς Δεκελείας καὶ θερμὴν εὐχήν, ὅπως ἑορτάσητε καὶ ὀγδοηκονταετηρίδα ὑμῶν ἐν πλήρει ὑγείᾳ καὶ χαρᾷ ἐπ' ἀγαθῷ ἑλληνικῆς πατρίδος καὶ Ἐπιστήμης.

Διευθυντὴς
Σ. ΠΑΡΑΣΧΗΣ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Α. Χ. ΒΟΥΡΝΑΖΟΥ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀγαλλομένη πανηγυρίζει διὰ τῆς συνεδρίας ταύτης, τὴν τεσσαρακονταετηρίδα τοῦ ἔργου τοῦ σοφοῦ αὐτῆς ὀργανωτοῦ καὶ ἐταίρου κ. Δημητρίου Αἰγινήτου· εἶμαι δ' εὐτυχῆς προσαγορεύων αὐτὸν σήμερον ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου.

Παρήλθον τροχάδην ἔτη τεσσαράκοντα, ἀφ' ἧς τῷ 1890 ὁ Χαρίλαος Τρικούπης μετεκάλει ἐκ τῆς ξένης τὸν μόλις 24ετῇ τότε Ἑλληνα ἀστρονόμον καὶ ἀνέθετεν εἰς αὐτὸν τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν. Ὁ νεαρὸς ἐκεῖνος ἐπιστήμων, γενόμενος εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, εἶχε κατόπιν ὁμοφώνου αὐτῆς ἀποφάσεως ἀποσταλεῖ πρὸς εὐρυτέρας σπουδὰς ἐν Ἑσπερίᾳ καὶ εἶχεν ἐκλέξει, κατὰ σύστασιν τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ἰωάννου Χατζιδάκι, τὰς τῆς Ἀστρονομίας. Μετὰ σειρὰν ὅλην παρατηρήσεων καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν εἰσελθὼν εἰς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων ὠνομάζετο ταχέως *chef de section* καί, πλὴν τῶν ἀπολαβῶν τῆς θέσεως ἐκείνης, ἀπέκτα κατοικίαν ἐν αὐτῷ τῷ κτιρίῳ τοῦ Ἀστεροσκοπείου.

Σχεδὸν συγχρόνως πρὸς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Τρικούπη τῷ εἶχε προταθῇ, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν Διεύθυνσιν Ἀστεροσκοπείου καὶ τὴν ἔδραν τῆς Μηχανικῆς Ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου, ἥτοι θέσεις ἀδρῶς ἀμειβομένας· ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ὁ τότε Διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων Ναύαρχος *Mouchez* ἐζήτει ἐπιμόνως νὰ κρατήσῃ αὐτὸν ἐν Παρισίοις, φρονῶν, ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, σχεδὸν ἀχρήστου καὶ ἐστερημένου θεμελιωδῶν ὀργάνων, βιβλίων καὶ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ, ἦτο τοιαύτη, ὥστε οἰαδήποτε ἐπιστημονικὴ ἐργασία νὰ καθίσταται ἐν αὐτῷ ἀδύνατος. Ὁ νεαρὸς ἐπιστήμων ἤθελεν οὕτω κατατριβῇ καὶ ἀπολέσει πολύτιμον χρόνον εἰς φροντίδας πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ὑλικῶν μέσων

τῆς ἐργασίας, πρὸς μόρφωσιν προσωπικοῦ, πρὸς διοικητικὴν ὁργάνωσιν, ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς ἀσχολίας ἀσχέτους πρὸς τὴν καθ' αὐτὸ Ἐπιστήμην.

Ἄλλ' ὁ Δημήτριος Αἰγινήτης, παλλόμενος τὴν καρδίαν, ἔσπευδεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, προσκομίζων τὴν μεγάλην αὐτοῦ παιδείαν καὶ τὸν ἱερὸν πόθον πρὸς ἐργασίαν ὑπὸ τὸν ἡλιοστάλακτον οὐρανὸν τῆς γῆς ταύτης, ἐν ᾗ αἱ κρυστάλλιναι νύκτες ἀποκαλύπτουσι τὸ ἔκλαμπρον μεγαλεῖον τῶν Ἀστρων, τῶν Κόσμων, πρὸς οὓς αἵρεται αὐθορμήτως καὶ ψυχὴ καὶ διάνοια, εἰσδύουσαι ἀεὶ ἔσωτέρῳ πρὸς τὸ σιγηλὸν μυστήριον τοῦ ἀχανοῦς.

Ἐσπευδε πρὸς τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν γῆν, ὑπὸ τὸν διαλαμπῆ οὐρανὸν τῆς ὁποίας ἐγεννήθη ποτὲ ὁ Ἀρίσταρχος τῆς Σάμου, ὁ πνυθαγόρειος Φιλόλαος, ὁ Ἰππαρχος τῆς Νικαίας, οἱ πρωτοπόροι τοῦ Κοπερνίκου.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1890 διωρίζετο ὁ κ. Αἰγινήτης Διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν δυνάμει εἰδικοῦ Νόμου, ψηφισθέντος ὑπὸ τῆς Βουλῆς, κατὰ πρότασιν τοῦ Τρικούπη, «τιμῆς ἕνεκεν»· ταυτοχρόνως δ' ὠνομάζετο καὶ καθηγητὴς τῆς Μηχανικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἀλλὰ τὴν ἔδραν ταύτην ἤρνηθη τότε νὰ ἀναλάβῃ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ, ὅπως ἀφοσιωθῇ μόνον εἰς τὴν διοργάνωσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, ἣτις ἀπῆτει τοσαύτην ἐργασίαν, ὥστε νὰ ἀποκλείῃ οἵανδῆποτε ἑτέραν ἐνασχόλησιν.

Αἱ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ ἀποσταλεῖσαι ἐπιστολαὶ πρὸς τε τὸν πρωθυπουργὸν Τρικούπην καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν κ. Αἰγινήτην ἐκ μέρους τοῦ Ναυάρχου *Mouchez*, Διευθυντοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων καὶ ἀκαδημαϊκοῦ, τοῦ διασήμεου ἀστρονόμου *Camille Flammarion* καὶ τοῦ μεγάλου Γάλλου μαθηματικοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ *Darboux*, κατεδείκνυνον, διὰ θερμοτάτων ἐκφράσεων, ὅλην τὴν μεγάλην ἐκτίμησιν, ἣν οἱ ξένοι ἐκεῖνοι σοφοὶ ἔτρεφον πρὸς τὸν Ἕλληνα ἐπιστήμονα. «Ἦδη αἱ ἀνακαλύψεις ὑμῶν—ἔγραφεν ὁ *Flammarion*—ὡς πρὸς τὰ ὑψηλότερα προβλήματα τῆς οὐρανίου Μηχανικῆς—ἐξησφάλισαν ὑμῖν θέσιν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἀστρονόμων τῆς ἐποχῆς ταύτης».

Τοιαύτην ἐπιστημονικὴν πανοπλίαν φέρων ἀνέλαβε τότε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου ὁ κ. Αἰγινήτης καὶ ἐπεδόθη ὁρμηδὸν εἰς τὴν ὁργάνωσιν—ἃς εἶπω κάλλιον τὴν ἀναδημιουργίαν—τούτου. Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε τραχὺς· ἔδει νὰ παλαίσῃ κατὰ τῆς τερηδόνοσ τῶν προλήψεων, τῆς σκωρίας τῶν ἀντι-

λήψεων, τῆς ἐπικρατούσης τότε δυσπραγίας, τόσων ἄλλων δυσυπερβλήτων ἐμποδίων. Οἷοσδήποτε ἄλλος εἰς τὴν θέσιν του ἤθελεν ἀθυμήσει, ἤθελε καταθέσει τὰ ὄπλα· ἐνῶ αὐτὸς ἐξηκολούθησεν ἀκάθεκτος τὸν ἀγῶνα ἕως τῆς νίκης.

Τὸ ἔργον τοῦ Ἑλλήνος ἀστρονόμου ὑπῆρξε μακρὸν καὶ σπουδαῖον. θὰ ἐχρειαζόμην δὲ χρόνον πολύν, ὅπως καὶ ἀπλῶς ἔστω τὸ σκιαγραφήσω. Ἄς ἀρκέσῃ νὰ εἶπω, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐγένετο πραγματικὴ καὶ συστηματικὴ ἀναμόρφωσις τοῦ Ἀστεροσκοπείου διὰ τῆς ιδρύσεως ἐν πρώτοις Χρονομετρικῆς Ὑπηρεσίας, ἐξυπηρετούσης τὰς ἀνάγκας τοῦ Πολεμικοῦ καὶ Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ τῆς Χώρας· ἀκολουθῶς δὲ διὰ τῆς ιδρύσεως τοῦ Μετεωρολογικοῦ Τμήματος καὶ 100 περίπου Μετεωρολογικῶν Σταθμῶν καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα πρὸς λεπτομερῆ μελέτην τοῦ κλίματος τῆς Χώρας, μελέτην τῆς ὁποίας ἡ μεγάλη σημασία διαφαίνεται πιστῶς εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Αἰγινήτου δημοσιευθὲν δίτομον ἔργον: «Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος». Ταχέως εἶτα ἐπηκολούθησεν ἡ ἰδρυσις Σεισμολογικῆς Ὑπηρεσίας, ἥτις, ὥς ἐκ τῆς ὑψίστης διὰ τὸν τόπον ἡμῶν σπουδαιότητος, ἀπετέλεσε δύο ἔτη βραδύτερον ἴδιον τοῦ Ἀστεροσκοπείου Τμήμα: τὸ Γεωδυναμικόν, ἐνῶ τὸ τρίτον τὸ κυριώτερον ἀλλὰ καὶ δαπανηρότερον τῶν ἄλλων Ἀστρονομικὸν Τμήμα ὠργανώθη τελευταῖον διὰ προσπαθειῶν καὶ μόχθων, εἰς οὓς μόνη σιδηρὰ θέλησις, ὥς ἡ τοῦ κ. Αἰγινήτου, ἠδύνατο νὰ ἀντίσχη.

Τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ἡμῶν ἀπέκτησεν ἔκτοτε ἀξιόλογα ὄργανα ἀκριβείας, τὸ ἰσημερινὸν καὶ μεσημβρινὸν αὐτοῦ τηλεσκόπιον, τὸ ἀστρικὸν φασματοσκόπιον, σειсмоγράφους, χρονογράφους, ἀστρονομικὰ ὥρολόγια καὶ πολλὰ ἄλλα. Διὰ δὲ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Κοργιαλένιου κληροδοτηθέντος ποσοῦ ἐξ 8000 ἀγγλικῶν λιρῶν ἐξησφαλίσθη καὶ ἡ ἀγορὰ τοῦ μεγάλου διπλοῦ ἰσημερινοῦ τηλεσκοπίου, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κληροδοτήματος εὐρίσκηται ἐν τῇ Διευθύνσει τοῦ Ἀστεροσκοπείου ὁ κ. Δ. Αἰγινήτης, ὅπως πράγματι καὶ συνέβη.

Παραλλήλως πρὸς τὰ ἔργα αὐτὰ ἐμορφώθη πολυάριθμον βοηθητικὸν προσωπικόν, διεσπαρμένον νῦν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ιδρύθησαν νέα κτίρια εἰς τὸν χῶρον τοῦ Ἀστεροσκοπείου, ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ μηδενὸς Βιβλιοθήκη, κυρίως διὰ δωρεῶν καὶ ἀνταλλαγῶν, ἥτις σήμερον ἔχει ὑπὲρ τὰς 20

χιλιάδας τόμων, καὶ Ἀναγνωστήριον, ἐν ᾧ εὐρίσκεται ἡ ἐκ 50 περιοδικῶν ὅλων τῶν κλάδων τῶν φυσικομαθηματικῶν Ἐπιστημῶν ἀξιόλογος συλλογή. Καὶ τοῦ ὅλου τούτου εὐσυστάτου ἀπαρτίσματος ἀντικατωπτρίσθη ἡ ἀπόδοσις εἰς πολυφόρον ἐπιστημονικὴν παραγωγὴν.

Ὑπερεκατὸν ἐπιστημονικαὶ πραγματεῖαι μετὰ τῶν ἐτησίως δημοσιευομένων «Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν», καὶ περὶ τὴν ἀξίαν τῶν ὁποίων θὰ ἀσχοληθῶσιν ἕτεροι Συνάδελφοι, πλαισιουῶσιν ἁρμονικῶς τὸ περιφανὲς ἔργον τοῦ κ. Αἰγινήτου. Δι' αὐτοῦ θάλλει ἔκτοτε ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ἡ Ἐπιστήμη τῶν Ἀστρον., καὶ προάγεται ἡ σχετικὴ Ἑρευνα καὶ ἐξυπηρετεῖται πολυτρόπως ἡ Ἐθνικὴ τῆς Χώρας Οἰκονομία.

Ὁ κ. Δημήτριος Αἰγινήτης ὑπῆρξε καὶ εἶναι πρωτόμαχος καὶ ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς πατριώτης καὶ ὡς δημόσιος ἀνὴρ. Ὡρμήθη πάντοτε ἀφ' ὑψηλῶν ἰδανικῶν, ἀλλ' εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις γνωρίζει νὰ τρέπη τὸν ἰδανισμόν του εἰς ἔργον. Τοιοῦτος ἐπεφάνη κατὰ τὴν ἀναδημιουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Ἀστεροσκοπείου, τοιοῦτον εἶδομεν αὐτόν, ὅτε κατὰ Μάρτιον τοῦ 1926 ἀνεπέτασε τὰς Πύλας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ ἀνέστησε τὸν Βωμὸν εἰς λατρείαν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, Ἐπιστημῶν καὶ Τεχνῶν. Ἐδωκε πνοὴν εἰς τὸ ὥραϊον ἐκεῖνο ἀστρονομικὸν κτίριον τοῦ Σίνα πατρός, ἔδωκε ψυχὴν εἰς τὸ λαμπροδόμητον τοῦτο ἀκαδημαϊκὸν κτίριον τοῦ Σίνα υἱοῦ, ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ ὁποίου συναθροίζονται ἔκτοτε οἱ ἀριστεῖς τοῦ συγχρόνου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος.

Πρὸς ὅσον δ' ἔνεστι τελειότεραν ἀνάπτυξιν τῆς Ἀκαδημίας ταύτης καὶ πληρεστέραν ἐπιτέλεσιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ διέθεσεν ὁ κ. Αἰγινήτης τὴν ἀκάματον αὐτοῦ δραστηριότητα, τὴν δημιουργικὴν ἰδιοφυΐαν, τὴν σκέψιν του, τὴν ψυχὴν του. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπιδεικνύει πρὸς αὐτὴν τὴν τρυφερωτέραν φροντίδα καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πλέον φιλοστόργου πατρός.

Γενόμενος Ἀντιπρόεδρος κατὰ τὸ 1928 καὶ Πρόεδρος τῷ 1929 ἐξυπηρετήσεν αὐτὴν πιστῶς καὶ διὰ τῆς διοικητικῆς του ἱκανότητος καὶ διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ περιωπῆς. Εἰργάσθη ἀόκνως διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἀκαδημίας, διὰ τὴν ἐθνικὴν καὶ παγκοσμίαν ἐμφάνισιν τοῦ κύρους αὐτῆς, διὰ τὸν πλουτισμὸν τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν

ἀναληφθέντων παρ' αὐτῆς σημαντικῶν ἐρευνῶν καὶ ἔργων. Διὰ σειρᾶς δὲ σοφῶν ὁμιλιῶν καὶ ἀνακοινώσεων ἐκόσμησε τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν ἔργον αὐτῆς. Συνεισέφερεν οὕτως ἀδρῶς καὶ παντοίως πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν, τῆς ὁποίας, παρὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, ἡ ἀνέλιξις παρουσιάζεται σήμερον τοσούτῳ λαμπρᾷ.

Διὰ τοῦ καθόλου αὐτοῦ ἔργου ἀνῆλθεν ὁ κ. Αἰγινήτης εἰς τὰς φωτεινὰς σφαίρας τῆς Ἐπιστήμης, πρὸς ἣν μετὰ τόσης θέρμης ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν καὶ τὴν δυνάμιν του. Ἀπὸ τὴν παμφεγγῇ Ἐκείνης αἴγλην ἐνεπνεύσθη καὶ κατηγαύσθη τόσῳ βαθέως, ὥστε νὰ δύναται σήμερον δικαίως νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ τοῦ *Dante*:

Nel ciel che più della sua luce prende
fu' io

Εἶθε ἡ λαμπρὰ αὕτη τροχιά, ἣν διέγραψε καὶ διαγράφει, νὰ ἀποβῇ μηκίστη πρὸς εὐφροσύνην πάντων ἡμῶν καὶ πρὸς εὐδοξίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Πατρίδος.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Τῆς σημερινῆς σεμνῆς τῆς Ἀκαδημίας ἑορτῆς πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς καὶ ἰδρυτοῦ αὐτῆς κ. Δημητρίου Αἰγινήτου λίαν εὐχαρίστως μετέχει καὶ ἡ Ἐκκλησία, πολλὰ ὀφείλουσα εἰς τὸν ἐπιφανῆ ἐπιστήμονα. Θεωρῶ δ' ἐμavτὸν λίαν εὐτυχῇ, διότι, καὶ ὡς μέλος τῆς Ἀκαδημίας καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας, δύναμαι νὰ εἶπω λέξεις τινὰς σχετικὰς πρὸς τὴν κοινωνικὴν δορᾶσιν αὐτοῦ.

Ὁ κ. Αἰγινήτης συνέδεσε τὸ ὄνομά του ὡς Ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν, τῆς ὁποίας συνέπεσε νὰ προΐσταμαι τότε ὡς Διευθυντής. Τὴν Σχολὴν ἀπησχόλει ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της τὸ μέγα πρόβλημα τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἐξ αὐτῆς ἀποφοιτώντων μέχρι τοῦ χρόνου τῆς εἰσόδου

αὐτῶν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου. Ὁ κ. Αἰγινήτης ἀμέσως ἐνεκολπώθη τὴν μόνην ὀρθὴν γνώμην: τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς διὰ παιδαγωγικῶν γνώσεων, δυνάμει τῶν ὁποίων θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς Δημοδιδάσκαλοι ἐπὶ μίαν δεκαπενταετίαν, ἀπὸ τῆς ἀποφοιτήσεως μέχρι τῆς χειροτονίας των. Οὕτω, παρέχουσα ἡ Σχολὴ εἰς τοὺς τροφίμους αὐτῆς προσόντα καὶ δικαιώματα Δημοδιδασκάλων θὰ διέσωζε τὸν ἱερατικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ θὰ ἐξεπλήρου συγχρόνως τὸν προορισμὸν της· διότι, μετὰ τὴν πάροδον τῆς δεκαπενταετίας ταύτης, κατὰ τὸν ἐκπονηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Αἰγινήτου Ὁργανισμὸν τῆς Σχολῆς, μόνον οἱ χειροτονούμενοι ἔμελλον νὰ διατηρῶσι τὰ δημοδιδασκαλικά των δικαιώματα, ἐνῶ οἱ μὴ προσερχόμενοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου θ' ἀπέβαλλον αὐτά. Διὰ τῆς ἐπιτυχοῦς ταύτης λύσεως μεταβληθείσης τῆς Σχολῆς ἀπὸ κοινοῦ Γυμνασίου εἰς Ἱεροδιδασκαλεῖον, μορφῶνον ἱερεῖς συνάμα δὲ καὶ διδασκάλους, ἐξησφαλίζετο ὁ καταρτισμὸς εὐπαιδευτοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου, ὅστις, διὰ τοὺς ξενοφώνους μάλιστα πληθυσμοὺς τῆς χώρας, ἔχων ὑπὸ τὴν ἐπιρροήν του γονεῖς καὶ τέκνα, ἦτοι ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειαν, ἠδύνατο νὰ ἐξυπηρετῇ ἄριστα συγχρόνως τὴν τε Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος. Τῇ 18^ῃ Ἀπριλίου 1918 ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλῆς Νόμος ἐκύρωσε τὰς ἐν τῷ Ὁργανισμῷ ἀντιλήψεις ταύτας· ἀλλὰ, δυστυχῶς, πρὸ διετίας, ἄλλαι ἰδέαι ἐπικρατήσασαι ἐν τῷ Ὑπουργείῳ κατήργησαν τὸν εὐεργετικώτατον Νόμον.

Σπουδαιοτάτη ὑπῆρξεν ὡσαύτως ἡ συμβολὴ τοῦ κ. Αἰγινήτου ἐν τῷ ζητήματι τῆς διορθώσεως τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου. Διὰ συγγραφῶν καὶ ὑπομνημάτων δὲν ὑπεστήριξε μόνον τὴν ἐπιστημονικὴν ἄποψιν τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ καὶ ἀπέδειξεν, ἐπὶ τῇ βάσει αὐθεντικῶν κειμένων, τὴν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων ἐπιβαλλομένην διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου. Ὁ κ. Αἰγινήτης κατέχει τὸ ἡμερολογιακὸν ζήτημα οὐ μόνον ἀπὸ ἐπιστημονικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀπόψεως, ὅσον ὀλίγοι διὰ τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ διεθνῇ αὐθεντίαν, εἰς τὴν ὁποίαν πολλάκις καταφεύγουσι καὶ αὐτοὶ οἱ ξένοι εἰδικοί σοφοί. Εἰς τὸν κ. Αἰγινήτην ἀπέβλεψαν πάντες, ὅτε, κατ' ἀπόφασιν τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου Κωνσταντινουπόλεως, προὔκειτο νὰ συνταχθῇ τὸ νέον Πασχάλιον τῆς ὅλης Ὁρθοδόξου

Ἐκκλησίας. Ὡς δ' ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη αὐτός, καὶ μόνος αὐτὸς ἐξ ὅλων τῶν εἰδικῶν, κατεῖχε τὸ ζήτημα ἀπὸ τε τῆς ἐπιστημονικῆς ἀστρονομικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως, ἐφαρμόζων ὀρθῶς τοὺς κανόνας, οὓς ἀνέκαθεν ἀκολουθεῖ ἀπαρεγκλίτως ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐν Ρώμῃ κατὰ Μάϊον τοῦ 1922 συνελθὸν Συνέδριον πρὸς μεταρρύθμισιν τοῦ Ἡμερολογίου, τὸ Ὑπόμνημα τοῦ Ἀντιπροσώπου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπερ ἐχαρακτηρίσθη ἐκεῖ ὡς λίαν σπουδαῖον, καὶ αἱ ἐν αὐτῷ προτάσεις τοῦ ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τῶν συζητήσεων καὶ τὸ θέμα τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου. Εἰς δὲ τὴν ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν κατόπιν προτάσεως τοῦ Αἰγινήτου πρὸς τὸ ἐν Ρώμῃ Συνέδριον καὶ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων συστάσαν Ἐπιτροπὴν πρὸς μεταρρύθμισιν τοῦ Ἡμερολογίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύονται ὅλαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, ὁ κ. Αἰγινήτης, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὠρίσθη εἰσηγητὴς τοῦ ὅλου ζητήματος καὶ αὐτὸς διεξήγαγε μετὰ κύρους τὴν ὅλην συζήτησιν. Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς φωτεινῆς εἰσηγήσεως καὶ τῆς ἐντέχνου διεξαγωγῆς τοῦ λεπτοτάτου τούτου ζητήματος ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος ἀντιπροσώπου, μετὰ διπλωματικότητος, ἢ ὁποία ἐπήνεγκε τὴν γενικὴν ὁμοφωνίαν τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀπηύθυνε πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον θερμὰς εὐχαριστίας, διότι τὸν Αἰγινήτην ἀπέστειλεν ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ. Ταῦτοχρόνως ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, τιμῶσα διὰ ταῦτα ἰδιαίτερος τὸν Αἰγινήτην, διώρισεν αὐτὸν μέλος τῆς μονίμου Ἐπιτροπῆς αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Ἡμερολογίου. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τιμῶν τὴν σπουδαίαν δρᾶσιν τοῦ ἐπιφανοῦς ἐπιστήμονος ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν Γενεύῃ, κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἀνωτάτων ὀφικιούχων αὐτοῦ, διὰ τὰς σπουδαίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας του.

Πρὸς τούτοις, καὶ τὰ ἐκ τῆς Θετικῆς ἐπιστήμης του φιλοσοφικὰ πορίσματα: περὶ ὑπάρξεως ἀνωτέρας δημιουργικῆς δυνάμεως, τὰ ὁποῖα καὶ διὰ συγγραφῶν καὶ δι' ἀνακοινώσεων ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ διετύπωσεν, ἐνίσχυσαν παρὰ πολλοῖς, παρασυρομένοις ὑπὸ ἀσυστάτων θεωριῶν καὶ ὑποθέσεων, τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν.

Ἄλλ' ἡ δρᾶσις τοῦ Αἰγινήτου δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν πεδίον, ἐπεκτείνεται πολὺ εὐρύτερον αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ κοινωνικόν. Εἰς τὴν πολυσχιδῇ δρᾶσίν του ὡς Συμβούλου 12 καὶ πλέον Ἑθνικῶν, Ἑκπαιδευτικῶν καὶ Φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων ἡ Κοινωνία καὶ ἡ Πατρίς ἐν γένει πολλὰ ὀφείλουσιν.

Εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς συστάσεις του ὀφείλονται τὰ δύο σπουδαῖα ἄθλα, τὸ Σταθάτειον καὶ τὸ Κοργιαλένειον, πρὸς ἀποστολὴν δι' εὐρυτέρας σπουδὰς εἰς τὸ Ἑξωτερικὸν τῶν ἐπὶ ἰδιοφυΐᾳ διακρινομένων ἐλλήνων νέων. Εἰς τεσσαράκοντα δὲ ἀνέρχονται οἱ μέχρι τοῦδε, δαπάναις τῶν δύο τούτων ἄθλων, σπουδάσαντες καὶ καταλαβόντες ἐν τῇ Πολιτείᾳ διακεκριμένας θέσεις.

Θὰ κατεπόνουν τὸ ἀκροατήριον καὶ ἑμαυτὸν ἐὰν ἐπεχείρουν, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, νὰ ἐκθέσω ὅσα δὲν κατεπονήθητε ὑμεῖς νὰ πράξητε ὡς Ὑπουργός, ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς κοινωνικὸς ἄνθρωπος. Εὐχομαι εἰς τὸν Ὑψιστον, ὅπως ἐπὶ μακρὰ ἀκόμῃ ἔτη διαφυλάξῃ ὑμᾶς ἐπίσης ἀκαταπόνητον καὶ ἀκμαῖον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Κοινωνίας.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΑΛΕΞ. ΜΑΖΑΡΑΚΗ

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀπευθύνω, ὑπὸ διττὴν ἰδιότητα, τὰ θερμότερα συγχαρητήρια εἰς τὸν σοφὸν συνάδελφον.

Προσωπικῶς ὑπῆρξα εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων μαθητῶν τοῦ κ. Αἰγινήτου ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, ἀπὸ τῆς ἑδρας τῆς ὁποίας ἔκαμεν ἑναρξιν τῆς καρποφόρου αὐτοῦ διδασκαλίας, τὴν ὁποίαν ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐξηκολούθησε παρέχων εἰς τοὺς μέλλοντας ἀξιωματικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ· ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τοῦ Στρατοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἐκπροσωπῶ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ, ὀφείλω εὐχαριστίας θερμὰς νὰ ἀπευθύνω εἰς τὸν ἀγαπητὸν συνάδελφον, διότι καὶ ὡς καθηγητὴς καὶ ὡς Διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπείου καὶ ὡς Πρόεδρος τῆς Γεωδαιτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κράτους συνετέλεσεν ἀμέσως καὶ ἐμμέσως εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῶν συναφῶν στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν τῶν ἀξιωματικῶν.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

ΥΠΟ Κ. ΜΑΛΤΕΖΟΥ

Τὸ ἔργον, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, τὸ ὁποῖον εὐχαρίστως ἀνέλαβον, εἶναι δι' ἐμὲ διπλῶς δυσχερές· διότι, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς τὸ βραχὺ τοῦ ἀναλογοῦντος χρόνου δὲν θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκταθῶ, ὅσον ἡ σπουδαιότης τῆς ὀργανωτικῆς, ὡς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς, ἐργασίας, τὴν ὁποίαν ἐπετελέσατε εἰς τὴν Ἀστρονομίαν καὶ τὴν Μετεωρολογίαν, ἐντὸς τῆς διαρρευσάσης τεσσαρακονταετίας, ἐπιβάλλει, ἀφ' ἑτέρου φοβοῦμαι μήπως ἡ κατωτέρω ἀνάλυσις θεωρηθῇ ὡς ὑπερβάλλουσά τινα σημεῖα τῆς δράσεώς σας, ἐνῶ, τοῦναντίον, ὑπὸ ἐκείνων, οἵτινες σᾶς ἔχουσι παρακολουθήσει ἐν τῇ ἐπιτυχεῖ σταδιοδρομίᾳ σας, κινδυνεύω νὰ θεωρηθῶ, ὅτι δὲν ἐξαίρω ἐπαρκῶς τινα τῶν ἀξιολόγων αὐτῆς σημείων.

Ἐπὶ τετραετίαν ἐν Παρισίοις, ὅπου εἵχετε ἀποσταλῇ ὑπότροφος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐνταῦθα σπουδῶν σας, ἠκολουθήσατε τὰ μαθήματα τῆς Ἀστρονομίας εἰς τὰς Ἀνωτέρας Σχολὰς καὶ εἰργάσθητε ἐν τῷ περιωνύμῳ Ἀστεροσκοπείῳ, τὸ πρῶτον ὡς σπουδαστῆς καὶ ἔπειτα ὡς προσκεκολλημένος ἀστρονόμος. Αἱ πολυάριθμοι ἐν αὐτῷ παρατηρήσεις σας, δημοσιευθεῖσαι ἐν τοῖς Χρονικοῖς τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων, αἱ παρατηρήσεις σας ἐπὶ τῶν πλανητῶν καὶ τῶν κομητῶν, δημοσιευθεῖσαι ἐν τοῖς C. R. τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ὡς καὶ ἡ ἀξιόλογος ἐργασία σας ἐπὶ τῆς εὐσταθείας τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν τοῖς Ὑπομνήμασι τῶν Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων, ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τοῦ μεγάλου Ἑλλήνος Πρωθυπουργοῦ Χαριλάου Τρικούπη· κατόπιν δὲ προσκλήσεώς του τῷ 1890, ψηφισθέντος τῇ προτάσει αὐτοῦ εἰδικοῦ νόμου δι' ὑμᾶς τιμῆς ἕνεκεν, ἀνελάβετε τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ ἐν τῶν ἐν Ἀθήναις καλλιτεχνημάτων τοῦ Hansen, δῶρον τοῦ Γεωργίου Σίνα, τὸ ἐπιστέφον τὸν γνωστὸν λόφον τῶν Ἀθηνῶν, εἶχε περατωθῇ τῷ 1846. Μετὰ τὸν πρῶτον Διευθυντὴν αὐτοῦ, τὸν ἀείμνηστον Καθηγητὴν Βούρη, ὁ διάσημος ἀστρονόμος Ἰούλιος Schmidt διηύθυνεν αὐτὸ

ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν, μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐπισυμβάντος τῷ 1884. Ἀλλ' ὥς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν ἐγράφατε, ἀπὸ τοῦ 1878, λόγῳ ὑγείας, ὁ Schmidt εἰργάζετο εἰς τὴν οἰκίαν του, βοηθούμενος ὑπὸ ἐνὸς μόνον βοηθοῦ μετεωρολόγου· εἰς δὲ τὸ Ἀστεροσκοπεῖον παρέμενον τὰ ἐν αὐτῷ ἐλάχιστα ἀστρονομικὰ ὄργανα ἀχρησιμοποίητα. Ὁ Schmidt, ἔξοχος παρατηρητὴς καὶ ἀκάματος ἐπιστήμων, δὲν ἠδυνήθη νὰ διοργανώσῃ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀστεροσκοπείου, εἴτε ἐξ ιδιοσυγκρασίας, εἴτε διότι ἡ ἐποχὴ του δὲν ἦτο παρ' ἡμῶν τότε πρόσφορος εἰς τοῦτο.

Ὅταν λοιπὸν, ἐξ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Schmidt, ἀνελάβετε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, ἡ μετεωρολογικὴ ὑπηρεσία ἦτο ἐλλειπεστάτη, ἀστρονομικῶς δὲ τὸ ἴδρυμα συνέκειτο, οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦς τοίχους, καὶ τούτους, λόγῳ τῆς διαρρευσάσης ἀπὸ τοῦ 1878 δωδεκαετίας, χρήζοντας ῥιζικῆς ἐπισκευῆς· διότι τὰ ἐν αὐτῷ ὀλίγα ἐπιστημονικὰ ὄργανα καὶ σκεύη ἦσαν ἡμικατεστραμμένα, τὰ δὲ βιβλία καὶ οἱ πίνακες ἔλειπον σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου.

Ἐπρεπε νὰ ἀρχίσῃτε λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς καὶ νὰ ιδρύσῃτε ἐκ νέου Ἀστεροσκοπεῖον. Τοῦτο δι' ὑμᾶς θὰ ἦτο ἔργον εὐχερέστατον καὶ ὀλιγοχρόνιον, ὥς ἀπέδειξε προφανῶς ἡ περαιτέρω δρᾶσις σας. Ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς διευθύνσεώς σας, τὸ ἔθνος ἡμῶν εἶχεν εἰσέλθει εἰς περίοδον οἰκονομικῶν δυσχερειῶν, τῶν ὁποίων τὸν ἀντίκτυπον μοιραίως ἤσθάνθη, ἐπιβραδυνθέν, τὸ ὁργανωτικὸν σας ἔργον.

Ἀλλὰ δὲν ἀπεθαρρύνθητε, διότι ἐγεννήθητε παλαιστής — νὰ προσθέσω δὲ καὶ αἰσιόδοξος πλεονάζει, διότι τὸν παλαιστὴν συνοδεύει ἡ αἰσιοδοξία — καὶ διότι εἴσθε ἐκ φύσεως προικισμένος μὲ τὴν ἰκανότητα τοῦ διοργανωτοῦ καὶ τοῦ διπλωμάτου. Καὶ ὅσakis ἐδίδετε τὴν ἀπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ Ἀστεροσκοπείου παραίτησίν σας, καὶ τὴν ἐδώσατε πολλάκις, ἐχρησιμοποιεῖτε ταύτην ὡς ὄπλον διπλωματικόν, ὅπως ἐπιτυγχάνετε τὴν παροχὴν τῶν μέσων πρὸς κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ ιδρύματος.

Ἐπεμείνατε λοιπὸν ἐργαζόμενος, ὀρθῶς περιορισθέντες κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν διοργάνωσιν τῶν πρακτικωτέρων καὶ ὀλιγώτερον δαπανηρῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, καὶ δὴ εὐθύς ἀμέσως συνεπληρώσατε τὸν μεσημβρινὸν θάλαμον. Ἐκτοτε παρέχετε τὴν μεσημβρίαν εἰς τὴν πόλιν διὰ

σημάτων καὶ τῆς κρούσεως τῶν κωδῶνων τῶν ναῶν· τὴν ὑπηρεσίαν δὲ ταύτην ἐπεξετείνετε κατόπιν καὶ εἰς τὰς πλείστας πόλεις τοῦ Κράτους. Ἐπίσης δὲ παρείχετε, ἐπὶ ἔτη, τὴν ὥραν εἰς 20 ἡλεκτρικὰ ὥρολόγια (*Hérr*) δι' ἡλεκτρικοῦ ῥεύματος ἐκ τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον, διὰ τῆς ιδρύσεως τῆς Χρονομετρικῆς ταύτης ὑπηρεσίας, παρέχετε πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, τόσον τὰ ἡμέτερα ὅσον καὶ τὰ ξένα, τὰ προσεγγίζοντα εἰς Πειραιᾶ καὶ Φάληρον, διὰ τῆς ὀνθμίσεως τῶν χρονομέτρων των, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ πλοῦς ἀποβαίνει ἐπισφαλής· ἐκτὸς δὲ τοῦ Ἀστεροσκοπείου οὐδὲν ἄλλο ἐπιστημονικὸν ἴδρυμα πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς σπουδαίας ταύτης ἀνάγκης τοῦ Ναυτικοῦ ὑπάρχει παρ' ἡμῖν ὡς καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον, ἐφ' ὅσον γνωρίζω.

Ἐπίσης μετετρέψατε τὸν ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ Μετεωρολογικὸν Σταθμὸν εἰς πρώτης τάξεως, πλουτισθέντα οὕτω διὰ τῶν ἀναγκαίων μετεωρολογικῶν ὀργάνων. Κατὰ δὲ τὸ 1893, τοὺς καθ' ὅλον τὸ Κράτος μέχρι τότε τέσσαρας μόνον Μετεωρολογικοὺς Σταθμούς, διευθυνομένους ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν, ἠὺξήσατε εἰς 22 καὶ βαθμηδὸν κατόπιν εἰς 98 ἤδη, ὅτε τοὺς ἔχετε θέσει ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκείναις καθηγητῶν τῶν φυσικομαθηματικῶν, ἀσκηθέντων εἰδικῶς ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ. Ἀλλὰ πρὸς ἐντελῆ μόρφωσιν καὶ διαρκῇ ποδηγέτησιν τῶν ἐν Ἑλλάδι παρατηρητῶν προέβητε, ἀπὸ τοῦ 1892, εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Πρακτικῆς Μετεωρολογίας, ἣτις ἐχρησίμευσε κατόπιν καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν μόρφωσιν τῶν φοιτητῶν τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τὸ 1884, ὁ Ἰούλιος *Schmidt* εἶχε δημοσιεύσει σύντομον μονογραφίαν περὶ τοῦ κλίματος τῶν Ἀθηνῶν (Μετεωρολογίαν καὶ Φαινομενολογίαν), ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγράφονται τὰ στοιχεῖα τοῦ κλίματος ἐκ τῶν παρατηρήσεων μιᾶς εἰκοσιπενταετίας (1858-1882). Ἀλλ' αἱ ἔκτοτε παρατηρήσεις εὗρισκοντο ἀνεξέλεγκτοι καὶ κατεσπαρμέναι τῇδε κακεῖσε, κινδυνεύουσαι νὰ ἀπολεσθῶσι πρὸς ἀνεπανόρθωτον ζημίαν τῆς Ἐπιστήμης. Ταύτας, ὡς καὶ τὰς πρὸ τοῦ *Schmidt* παρατηρήσεις, συνελεξατε, κατεγράψατε καὶ ἐξηλέγξατε· τὰς ὑπὸ τοῦ *Schmidt* χρησιμοποιουθείσας ἐξηλέγξατε ἐκ νέου, καὶ πάσας ταύτας ἐμελετήσατε· ἐξαγόμενον δὲ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀποτελεῖ ἡ μακρὰ μονογρα-

φία, γαλλιστὶ ἐκδοθεῖσα ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῶν Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου (1896), τὸ Κλίμα τῶν Ἀθηνῶν (*Le climat d'Athènes*).

Ἀλλ' ἡ Μετεωρολογία δὲν εἶναι μόνον ἡ ἐπιστήμη τοῦ κλίματος ἐκάστου τόπου διὰ τῆς συγκομιδῆς πολυετῶν παρατηρήσεων τῶν διαφόρων στοιχείων, τῶν ὁποίων οἱ μέσοι ὄροι καὶ αἱ μεταβολαὶ ἀποτελοῦσι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος, ἐν ἐνὶ λόγῳ δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ τὴν Κλιματολογίαν. ἔχει καὶ ἕτερον σπουδαιότατον πρακτικὸν σκοπὸν: τὴν πρόγνωσιν τοῦ καιροῦ. Διὰ ταύτην, γινομένην ἐν τοῖς Κεντρικοῖς Μετεωρολογικοῖς Γραφείοις ἐκάστης χώρας, ἀπαιτοῦνται ἀπαραιτήτως δύο τινά: Πρῶτον ἡ συγκέντρωσις τηλεγραφικῶς τῶν μετεωρολογικῶν στοιχείων τῆς αὐτῆς ὥρας ὡς οἷόν τε πλέον ἐκτεταμένου μέρους τῆς Γῆς, ὡς καὶ ἡ καταγραφή αὐτῶν ἐπὶ εἰδικῶν γεωγραφικῶν χαρτῶν. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὰ τηλεγραφήματα τοῦ Ἑσωτερικοῦ, τὸ πρόβλημα ἐλύσατε σχετικῶς εὐχερῶς, τοῦ Ἀστεροσκοπείου συγκεντροῦντος ἔκτοτε, δις τῆς ἡμέρας, μετεωρολογικὰ τηλεγραφήματα τῶν ἐπαρχιακῶν Σταθμῶν. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον πρόβλημα τῆς ἀνταλλαγῆς τηλεγραφημάτων μετὰ τῶν Μετεωρολογικῶν Γραφείων τοῦ Ἑξωτερικοῦ παρίστατο σχεδὸν ὡς ἄλυτον οἰκονομικῶς, τῆς ἀξίας των ἀνερχομένης τότε εἰς 350.000 Φρ. Χρ. ἑτησίως. Ἐν τούτοις κατωρθώσατε νὰ τὸ λύσητε, ὑποχρεωθείσης, διὰ τῶν προσωπικῶν ἐνεργειῶν σας, ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων ξένων Κυβερνήσεων τῆς Ἑταιρείας *Eastern*, ὅπως διαβιβάζη δωρεὰν τὰ ἀνταλλασσόμενα μετὰ τῶν ἀλλοδαπῶν Γραφείων καθ' ἐκάστην μετεωρολογικὰ τηλεγραφήματα. Ὁ Τρικούπης, ὅστις δὲν τὸ ἤλπιζε, δικαίως τὸ ἐνέωρυσεν ὡς μέγα διπλωματικὸν κατόρθωμα καὶ σᾶς συνεχάρη θερμῶς.

Τοιοιτοτρόπως λοιπὸν συνεκεντροῦντο καθ' ἐκάστην καὶ κατεγράφοντο ἐπὶ τῶν χαρτῶν αἱ σύγχρονοι τιμαὶ τῶν μετεωρολογικῶν στοιχείων τῶν Σταθμῶν τοῦ Ἑσωτερικοῦ ὡς καὶ 55 ὄλων Σταθμῶν τοῦ Ἑξωτερικοῦ, καλυπτόντων ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς παραμεσογείους χώρας τῆς Ἀφρικῆς.

Τὸ δεύτερον δὲ ἀπαραίτητον διὰ τὴν πρόγνωσιν εἶναι ἡ ὑπαρξὶς μορφωμένου ἐπαρκοῦς προσωπικοῦ. Ἀλλὰ τὸ προσωπικὸν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη

ἦτο ἀνεπαρκέστατον ἀκόμη καὶ διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν δύο ἄλλων ἀναγκῶν, δηλ. τῆς συγκεντρώσεως τῶν μετεωρολογικῶν στοιχείων καὶ τῆς Χρονομετρικῆς ὑπηρεσίας. Ἀπὸ τοῦ 1898 ὅμως τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ἐχωρίσθη, διὰ Νόμου, εἰς τρία Τμήματα, τὰ καὶ σήμερον ὑφιστάμενα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσιν αὐτοτελεῖς Ὑπηρεσίας, ἀλληλοβοηθουμένας καὶ διατελούσας ὑπὸ τὴν γενικὴν ὑμῶν διεύθυνσιν, προστεθέντος εἰδικοῦ προσωπικοῦ δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν. Τότε κληθεὶς ὑφ' ὑμῶν ὡς προϊστάμενος τοῦ Μετεωρολογικοῦ Τμήματος καὶ συνεργασθεὶς μεθ' ὑμῶν ἐπὶ τριετίαν (1895 - 1898), ἐξετίμησα τὸ πρῶτον τὴν διοργανωτικὴν σας ἰκανότητα, τὸ μαχητικὸν σας πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐταρχικότητά σας, ἀπαραίτητον στοιχεῖον διὰ τόσων σοβαρῶν καὶ λεπτῶν Ὑπηρεσιῶν διεύθυνσιν.

Ἐνθυμοῦμαι τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίας μου, συγκείμενον ἀπὸ τὸ καλλιτέχνημα τοῦ Hansen ἐπὶ τῶν γυμνῶν βράχων μετὰ γυμνοῦ ἐπίσης μικροῦ περιβόλου, περιφρασσομένου διὰ συρματοπλέκτου δρυφάκτου καὶ στερούμενον ὕδατος. Ἐν τῷ περιβόλῳ ἦσαν τοποθετημένα ὁ μετεωρολογικὸς κλωβὸς καὶ τὰ ἄλλα τοῦ ὑπαίθρου μετεωρολογικὰ ὄργανα, ἔρμαια παντὸς κακοποιου. Ποσάκις δὲ ἀνεύρομεν τινὰ τῶν ὀργάνων τούτων, ὅπως τὰ θερμόμετρα βάρους, κατεστραμμένα ὑπὸ τῶν εἰσελθουσῶν ἐν τῷ περιβόλῳ αἰγῶν.

Ὅποια τεραστία ἐν τῷ μεταξὺ μεταβολή, ἐπελθοῦσα διὰ τῶν ἐνεργειῶν σας! Τὸ δρύφακτον ἀντικατεστάθη διὰ λιθοκτίστου κιγκλιδώματος, ὁ γυμνὸς περίβολος μετεβλήθη ἀπὸ ἐτῶν εἰς πευκῶνα μετὰ ὠραίου κήπου, εἰς δὲ διοχετεύεται ἄφθονον ὕδωρ. Ἐν τῷ περιβόλῳ δὲ ἀνηγέρθησαν, σὺν τῷ χρόνῳ, νέος μεσημβρινὸς θάλαμος μετὰ τηλεσκοπίου, δῶρον τοῦ Συγγροῦ. Ὁ Σεισμογραφικὸς Σταθμός, ὁ Σταθμὸς ἀσυρμάτου παραλαβῆς τῶν μετεωρολογικῶν τηλεγραφημάτων τοῦ Ἐξωτερικοῦ, τὰ Γραφεῖα καὶ οἱ θάλαμοι διὰ τοὺς διανυκτερεύοντας παρατηρητάς· ἔξω δὲ τοῦ περιβόλου, ἐπὶ τοῦ ἑναντι λόφου, ἠγοράσθη καὶ περιεφράχθη μεγάλη ἔκτασις, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐτοποθετήθη τὸ νέον ἰσημερινὸν τηλεσκόπιον.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὀργανώσεως τῆς Ὑπηρεσίας τῶν προγνώσεων τοῦ καιροῦ. Τότε, καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ 1897, ἤρξατο ἡ ἔκδοσις

τοῦ δελτίου προγνώσεων τοῦ καιροῦ εἰς δημόσια μέρη καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων, ἀλλ' ὁ ἐπακολουθήσας πόλεμος διέκοψε τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ. Οὐδὲ ἠδύνατο αὕτη νὰ ἐπαναληφθῇ ταχέως, διότι τὸ κατάλληλον προσωπικὸν δὲν ἐπῆρκει. Μολονότι δὲ οὐδέποτε διεκόπη ἡ σύνταξις δελτίου προγνώσεων (πλὴν τῶν ἐτῶν τῆς παγκοσμίου συρράξεως), μόλις ἀπὸ τοῦ 1926 ἐπετύχατε τὴν ἐπὶ σταθερῶν πλέον βάσεων κατάρτισιν μονίμου καὶ πλήρους Ὑπηρεσίας προγνώσεων, ἀφ' οὗ ἐν τῷ μεταξὺ εἴχετε ἰδρύσει πολλοὺς νέους ἐπαρχιακοὺς Σταθμοὺς καὶ κατορθώσει νὰ αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰδικῶν ὑπαλλήλων τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Τὰς προγνώσεις δὲ ταύτας ἀποστέλλετε καθ' ἑκάστην εἰς τὰ Γεωργικὰ κέντρα καὶ τὰ Λιμεναρχεῖα τοῦ Κράτους.

Καὶ τὸ πλέον ἀξιοσημεῖωτον, ἠδυνήθητε, ἄνευ νέας αὐξήσεως τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ἀστεροσκοπείου, νὰ συντάσσετε, ἀπὸ τριμήνου ἤδη, εἰδικὸν δελτίον διὰ τὴν Ἀεροπορίαν, ἀποστελλόμενον εἰς τὰ Ἀεροδρόμια καὶ τοὺς Ἀερολιμένας. Τοῦτο δὲ χρησιμοποιεῖται καὶ ὑπὸ τῶν ξένων Ἀεροπορικῶν Ἑταιρειῶν, τῶν ἔχουσῶν γραμμὰς διερχομένας διὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν ὁποίων αἱ Διευθύνσεις γράφουσιν, ὅτι τὰ μετεωρολογικὰ ταῦτα δελτία τοῦ Ἀστεροσκοπείου παρέχουσιν εἰς αὐτὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας.

Ἰδωμεν τώρα τὴν δρᾶσίν σας διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ Ἀστρονομικοῦ Τμήματος, τοῦ κυριωτέρου δηλ. Τμήματος παντὸς Ἀστεροσκοπείου.

Μετὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς Χρονομετρικῆς Ὑπηρεσίας καὶ τῶν δύο Τμημάτων, τοῦ Μετεωρολογικοῦ καὶ Γεωδυναμικοῦ, ἐζητήσατε, τὸ 1896, ἀπὸ τὸν αἰμίμηστον βασιλέα Γεώργιον τὸν Α'. τὴν ὑποστήριξιν αὐτοῦ διὰ τὴν διοργάνωσιν καὶ τοῦ Ἀστρονομικοῦ Τμήματος. Τὴν πρότασιν ταύτην ἀποδεχθεὶς εὐμενῶς ὁ Γεώργιος, διώρισεν Ἐπιτροπὴν, τῆς ὁποίας ὑπήρξατε τὸ ἐνεργότερον μέλος. Ἡ δὲ Ἐπιτροπὴ συνέλεξεν ἐπαρκὲς ποσόν, δι' οὗ ἠγοράσθησαν δύο μεγάλα τηλεσκόπια, ἐν ἀστρικὸν φασματοκόπιον καὶ ἄλλα ἀστρονομικὰ ὄργανα. Πρὸς τούτοις, ἠγοράσθη τὸ ἐπὶ τοῦ ἔναντι τοῦ Ἀστεροσκοπείου λόφου οἰκόπεδον, κατεσκευάσθησαν αἱ δεξαμεναὶ καὶ ἐγένετο ἡ ὑδραυλικὴ ἐγκατάστασις· τόσῃν δὲ πεποίθησιν ἐνεπνεύσατε, ὥστε εἷς ἐκ τῶν δωρητῶν, ὁ αἰμίμηστος Κοργιαλένιος, ἀφῆκε, διὰ διαθήκης, περιεχούσης

ἄκρως δι' ὑμᾶς τιμητικὴν διάταξιν, καὶ ποσὸν 8 μὲν χιλιάδων λιβρῶν, δι' οὗ θὰ ἀγορασθῇ τὸ νέον μέγα ἰσημερινὸν τηλεσκόπιον, ἐτέρας δὲ 15.000 λίρας, τῇ ὑποδείξει σας, ὅπως, διὰ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν, σπουδάζωσιν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ νέοι φυσικὰς καὶ πρακτικὰς ἐπιστήμας. Τὸ κληροδότημα τοῦτο διεχειρίσθητε λίαν ἐπιτυχῶς, ἀποσταλέντων ἔκτοτε ἀρκετῶν νέων ἐπιστημόνων εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν πρὸς τελειοποίησιν εἰς διαφόρους κλάδους καὶ ἐκ τῶν θεραπευομένων ἐν τῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ. Ἐκ τῶν ἐπιστημόνων τούτων τινὲς ἔχουσιν ἤδη ἀποβῇ καθηγηταὶ τῶν δύο Πανεπιστημίων μας.

Ἐτερον σπουδαιότατον ζήτημα διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου ὑπῆρξεν ὁ καταρτισμὸς ἐιδικῆς Βιβλιοθήκης, τῆς ὁποίας ἔστερεῖτο τελείως τὸ ἴδρυμα, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνελάβετε τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ. Διὰ τὰ μὴ μακρηγορῶ, σήμερον ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου ἔχει ὑπὲρ τοὺς 20.000 τόμων φυσικομαθηματικῶν συγγραμμάτων καὶ λαμβάνει δωρεὰν περὶ τὰ 50 ἐπιστημονικὰ περιοδικά.

Εἶδομεν εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, ὅταν ἀνελάβετε τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, καὶ τί κατωρθώσατε ὑπὸ ὀργανωτικὴν ἔποψιν κατὰ τὸ διάστημα τῆς διαρρευσάσης τεσσαρακονταετίας. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι, ἐνῶ ἀρχικῶς δὲν ὑφίστατο ἰδία περιουσία τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου, σήμερον, κατόπιν δωρεῶν, διαχειρισθεισῶν μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης ὑμᾶς ἱκανότητος καὶ φειδοῦς, αὕτη, μὴ συνυπολογιζομένης τῆς ἀξίας τῶν κτιρίων καὶ ὀργάνων, ἀνῆλθεν εἰς ἑπτὰ ὅλα ἑκατομμύρια, ἐνῶ ταῦτοχρόνως ἔδαπανήθη ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον πρὸς ἔκδοσιν τῶν τελευταίων τόμων τῶν Χρονικῶν, πρὸς ἴδρυσιν νέων Σταθμῶν, πρὸς ἀγορὰν ὀργάνων κλπ.

Διὰ τῆς ἐν γένει διοικήσεως ὑμῶν ἐδώσατε μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν τῆς ἀρχῆς, ὅτι διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ τὴν πρόοδον ἐπιστημονικοῦ ἢ κοινωνικοῦ τινος Ὄργανισμοῦ ἀπαιτεῖται πρωτίστως ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἐπιτυχῇ διοργανωτικὴν προσπάθειάν σας ἐπεδιώξατε καὶ τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν ἔργον. Ἐδημοσιεύθησαν μέχρι τοῦδε, ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν σας, δέκα ὀγκώδεις τόμοι τῶν Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου, περιέχοντες ἀφ' ἐνὸς πολλὰς πρωτοτύπους ἐργασίας ἰδικὰς

σας ὡς καὶ τῶν συνεργατῶν σας, ἀφ' ἑτέρου πολυτίμους θησαυροὺς παρατηρήσεων ἀστρονομικῶν καὶ μετεωρολογικῶν, τόσον τῶν Ἀθηνῶν ὅσον καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν Σταθμῶν.

Τὸ ἔργον δὲ ὑμῶν τοῦτο λίαν εὐμενῶς ἐξετιμήθη ὑπὸ τοῦ Διεθνοῦς ἐπιστημονικοῦ κόσμου· διὸ ἐξελέγητε μόνιμον μέλος πολλῶν ἐπιστημονικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ Συμβουλίων καὶ ἰδίᾳ τοῦ Διεθνοῦς Μετεωρολογικοῦ Συμβουλίου.

Ὁ πολὺς *Loewy*, ἄλλοτε Διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων, ὑποβάλλων εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τὸν τρίτον τόμον τῶν Χρονικῶν, ἀνέγνωσεν ἐκτενῆ εἰσήγησίν του, ἐν τῇ ὁποία ἔγραφεν, ὅτι τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τῶν Παρισίων δύναται νὰ διεκδικήσῃ τὴν τιμὴν, ὅτι παρήγαγεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Αἰγινήτου ἓνα ἐκ τῶν λαμπροτέρων του μαθητῶν:» καὶ καταλήγει εἰς τὸ ὅτι «τώρα τὸ Ἀστεροσκοπεῖον εὐρίσκεται ἐν πλήρει κατοχῇ ὅλων τῶν μέσων ἐργασίας, τῶν ἀναγκαίων ὅπως ἐπιτευχθῇ πλήρως εἰς τοὺς τρεῖς ἐπιστημονικοὺς κλάδους — τῆς Ἀστρονομίας, τῆς Μετεωρολογίας καὶ τῆς Γεωδυναμικῆς — τὸ εὐρὺ πεδίον ἐρευνῶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐνεργητικότητα αὐτοῦ».

Ὁ δὲ διάσημος γεωγράφος *Partsch*, ἐπὶ τῇ λήψει τόμων τῶν Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, ἐκφράζων τὴν χαρὰν του διὰ τὰς προόδους τῆς ἐξερευνήσεως τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως, προσέθετεν, ὅτι «εἷς τῶν μαθητῶν μου, ὁ κ. *Κιχ*, ἐπωφελήθη τῶν μετεωρολογικῶν παρατηρήσεων τῶν Χρονικῶν πρὸς ὑπολογισμὸν νεωτέρων μέσων συγκρίσεως τῶν μετεωρολογικῶν τιμῶν δι' ὅλους τοὺς Σταθμούς. Διὰ τὴν ἐρευνάν του ταύτην τῷ ἀπενεμήθη ὁ τίτλος τοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας». Ὄντως δὲ ἡ διδακτορικὴ του διατριβὴ φέρει τὸν τίτλον «Κριτικαὶ σπουδαὶ ἐπὶ τῶν θερμομετρικῶν σχέσεων τῆς Ἑλλάδος».

Αἱ πρωτότυποι ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι σας, ἀφ' ὅτου ἀνελάβετε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, ὑπῆρξαν πολυάριθμοι, δημοσιευθεῖσαι εἰς τὰ Χρονικὰ αὐτοῦ, εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, εἰς διάφορα εἰδικὰ Περιοδικὰ καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς τὰ δημοσιεύματα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Τὸ βραχὺ τοῦ ὑπολειπομένου μοι χρόνου μὲ ἀναγκάζει εἰς τὸ νὰ περιορισθῶ εἰς βραχυτάτην ἀνάλυσιν τῶν κυριωτέρων ἐργασιῶν σας.

Τὴν πρώτην καὶ μίαν τῶν σπουδαιοτέρων ἐκ τῶν ἐργασιῶν σας τῆς διαρρευσάσης τεσσαρακονταετίας, ἀνήκουσαν εἰς τὴν Μετεωρολογίαν, ἀποτελεῖ ἡ εἰρημένη ἐκτενὴς μελέτη «τὸ Κλίμα τῶν Ἀθηνῶν», δημοσιευθεῖσα τὸ 1896. Ἐν αὐτῇ ἠρευνήσατε ὅλας τὰς ἀρχαίας πηγάς, καὶ συνελέξατε εἰς αὐτὰς ὅλας τὰς δυνατὰς ἐνδείξεις περὶ τοῦ κλίματος, ὥς καὶ περὶ τῶν θεωριῶν τῶν ἀρχαίων ἐπὶ τῶν κυριωτέρων μετεωρολογικῶν φαινομένων. Εἰς τὰ διάφορα κεφάλαια, τὰ πραγματευόμενα περὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως, τῆς θερμοκρασίας, τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀέρος, τῶν ἀνέμων, τῆς βροχῆς κλπ., ἀρχίζετε πάντοτε διὰ τῆς παραθέσεως τῶν θεωριῶν τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας παρέχουσιν οὗτοι. Ἀφ' ἑτέρου, συνελέξατε καὶ ὑπεβάλλετε εἰς λεπτομερῆ ἔλεγχον τὰς ἐπὶ τοῦ κλίματος τῶν Ἀθηνῶν δημοσιεύσεις τῆς νεωτέρας ἐποχῆς. Ὡς δὲ εἴπομεν προηγουμένως, κατετάξατε καὶ ἀνηγάγετε ὅλας τὰς σειρὰς τῶν παρατηρήσεων, τὰς γενομένας ἐν Ἀθήναις ἐπὶ πεντηκονταετίαν, ὥς καὶ τὰ διαγράμματα μιᾶς δεκαετίας τῶν αὐτογραφικῶν ὀργάνων.

Ἐκ τῆς πλήρους δὲ ταύτης μελέτης συνηγάγετε, πλήν τῶν τιμῶν τῶν στοιχείων τοῦ κλίματος τῶν Ἀθηνῶν, καὶ δύο πρωτότυπα ἐξαγόμενα. Πρῶτον ἀπεδείξατε, στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς μέσης θερμοκρασίας τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ὥρίμανσιν τοῦ καρποῦ τοῦ φοίνικος, ὅτι ἡ θερμοκρασία αὕτη παρέμεινε περίπου ἡ αὐτὴ ἐπὶ 2.500 ἔτη: ἐπομένως καὶ τὸ κλίμα τῶν Ἀθηνῶν καί, κατ' ἐπέκτασιν, τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος παρέμεινεν ἀμετάβλητον κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα. Ἄλλως συχνὰ σταχυολογοῦντες εἰς ἕκαστον κεφάλαιον περιγραφὰς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ζητεῖτε νὰ ἀποδείξετε, ὅτι ὑπὸ τὸ αὐτό, τὸ σημερινὸν κλίμα, ἔζων οἱ Ἀθηναῖοι τῆς πέμπτης καὶ τῆς τετάρτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Δεύτερον ἀνεύρετε, ὅτι εἰς τὰ θαλάσσια κλίματα ἡ σχετικὴ ὑγρασία ὑφίσταται, ἀντὶ μιᾶς, δύο ἡμερησίας κυμάνσεις διερχομένη διὰ δευτέρου μεγίστου ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου.

Συμπλήρωσιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς ἐργασίας σας ταύτης ἀποτελεῖ τὸ δίτομον ἔργον σας, ἐλληνιστὶ δημοσιευθὲν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην Μαρασλῇ κατὰ τὰ ἔτη 1907-1908, ὑπὸ τὸν τίτλον τὸ Κλίμα τῆς Ἑλλάδος. Τούτων ὁ πρῶτος

τόμος πραγματεύεται περὶ τοῦ κλίματος τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ δεύτερος περὶ τοῦ κλίματος τῆς Ἀττικῆς ἐν γένει. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀποτελεῖ τοὺς δύο πρώτους τόμους ἔργου εὐρείας συλλήψεως περὶ τοῦ κλίματος τῶν διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὅποῖον ὅμως δὲν εἶναι ἔργον ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου. Ἐθέσατε τὰ θεμέλια αὐτοῦ ἥδη δὲ δημοσιεύονται εἰς τοὺς διαφόρους τόμους τῶν Χρονικῶν αἱ παρατηρήσεις τῶν διαφόρων μετεωρολογικῶν Σταθμῶν· εἰς δὲ τῶν μαθητῶν σας ἔχει δημοσιεύσει μονογραφίαν περὶ τοῦ κλίματος τῆς Ζακύνθου. Οἱ συνεργάται σας καὶ οἱ διάδοχοί σας, ἀφοῦ συσσωρευθῶσιν ἀκόμη πολυτεῖς παρατηρήσεις, θὰ συνεχίσωσι τὸ ἔργον σας τοῦτο.

Ὅπως δὲ δώσω ἀμυδρὰν ἰδέαν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου συγγράμματος, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω τὰ κεφάλαια τοῦ δευτέρου τόμου· τὸ περὶ τοῦ κλίματος τῆς Δεκελείας, τὸ περὶ τῆς ὑδρολογίας τῆς Ἀττικῆς, ὡς καὶ τὸ τελευταῖον περὶ τῆς σταθερότητος τοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τῷ περὶ τῆς ὑδρολογίας τῆς Ἀττικῆς κεφαλαίῳ, ὡς καὶ ἐν τῷ προηγηθέντι *Le climat d'Athènes* ὑπεστηρίξατε τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην καὶ τὴν δυνατὴν ἐπιτυχίαν ὑδραυλικῶν ἔργων ἀποταμιεύσεως τῶν ὀμβρίων ὑδάτων διὰ φραγμάτων καὶ τάφρων, πρὸς ἄρδευσιν καὶ ἀναδάσωσιν τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐν μέρει πρὸς ὑδρευσιν τῶν Ἀθηνῶν. Τοῦτο δὲ σήμερον θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τοῦ φράγματος τοῦ Μαραθῶνος. Σχετικῶς δὲ ἀνεκοινώσετε καὶ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ 1926, νέαν μελέτην περὶ τῶν ἀνομβριῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων ἔργων ὑδρεύσεως καὶ ἄρδεύσεως ἐν Ἑλλάδι.

Ἐπίσης σχετικὴ πρὸς τὸ κλίμα τῆς Ἀττικῆς εἶναι ἡ ἀνακοίνωσίς σας εἰς τὸ ἐν Καῖρῳ συνελθόν, τῷ 1909, Διεθνὲς Συνέδριον τῆς Ἀρχαιολογίας περὶ τῆς θαλασσίας αὔρας καὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος.

Ἐτέρα ἐργασία σας, μὴ δυναμένη νὰ καταταχθῇ εἴτε εἰς τὴν Μετεωρολογίαν εἴτε εἰς τὴν Ἀστρονομίαν, εἶναι ἡ καταχωρισθεῖσα ἐν τῷ Β'. τόμῳ τῶν Χρονικῶν, (1899), καὶ ἐν ἀνακοινώσει ἐν τοῖς C. R. τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν περὶ τοῦ περιφήμου ζητήματος τῆς φαινομένης μεγενθύσεως τοῦ Ἡλίου, τῆς Σελήνης καὶ τῶν ἀστερισμῶν παρὰ τὸν ὀρίζοντα, ζητήματος ἀπασχολήσαντος, πλὴν τῶν ἀστρονόμων, πολλοὺς τῶν νεωτέρων φυσιολόγων καὶ ψυχολόγων. Ἀφοῦ ἀναγράφετε τὰς μέχρι τότε

δοθείσας ἐξηγήσεις τοῦ φαινομένου καὶ συζητεῖτε αὐτάς, ἐκθέτοντες καὶ τὰς ἰδίας σας παρατηρήσεις, καταλήγετε, ὀρθῶς, εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀληθὴς αἰτία τοῦ φαινομένου παραμένει ἀκόμη ἄγνωστος.

Προβαίνω τέλος εἰς συντομωτάτην ἀνάλυσιν τῶν κυριωτέρων ἐκ τῶν πρωτοτύπων ἀστρονομικῶν σας ἔργων τῆς τεσσαρακονταετίας κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν.

Αἱ πρῶται ἀστρονομικαὶ ἐργασίαι σας ἀφορῶσιν εἰς τὰς βροχὰς τῶν διαττόντων. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐξ ἀρχαίων συγγραφέων ἀνεύρετε (*t. I, II τῶν Annales*) βροχὰς τινὰς διαττόντων καὶ ἐδείξατε, ὅτι αὗται προῆλθον ἐκ τῆς διαλύσεως κομητῶν, συμφώνως πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ Σκιαπαρέλη, καὶ ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἀποτέλεσμα τῆς διαλύσεως τοῦ κομήτου τοῦ Βιέλα. Συγχρόνως διωργανώσατε ἐν τῷ ᾿Αστεροσκοπεῖῳ Ὑπηρεσίαν παρατηρήσεως τῶν διαττόντων· αἱ παρατηρήσεις δὲ αὐτῆς ἔδειξαν νέα κέντρα ἀκτινοβολίας, ἄγνωστα μέχρι τότε (τόμοι *III* καὶ *IV* τῶν *Annales*).

Ἐτέρα ἀστρονομικὴ ἐργασία σας εἶναι ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους τοῦ ᾿Αστεροσκοπείου, ὅστις, ὡς γράφετε ἐν τῷ σχετικῷ ὑπομνήματι, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ 5^ῳ τόμῳ τῶν Χρονικῶν, ὑπῆρξε μία τῶν κυριωτέρων ἀπασχολήσεών σας, ἀφ' οὔτου ἀνελάβετε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ᾿Αστεροσκοπείου. Ἀφ' οὗ ἐν τῷ ὑπομνήματί σας συζητεῖτε κατὰ πρῶτον τὰς τιμὰς τοῦ πλάτους τῶν ᾿Αθηνῶν, τὰς ὁποίας παρέχουσιν οἱ ἀρχαῖοι καὶ μεσαιωνικοὶ ἀστρονόμοι καὶ γεωγράφοι, ἐμμένετε πλειότερον εἰς τὰς νεωτέρας μετρήσεις ὑπὸ τοῦ πρώτου Διευθυντοῦ τοῦ ᾿Αστεροσκοπείου, τοῦ Βούρη, ὡς καὶ τὰς κατόπιν γενομένας ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Αὐστριακῆς γεωδαιτικῆς ἀποστολῆς, τοῦ *Hartl*, μεθ' ὃ ἀναγράφετε τὰ ὄργανα, τὰς μεθόδους, τὰς διορθώσεις, τὴν μελέτην τοῦ μεσημβρινοῦ τηλεσκοπίου, τὰ ὅποια ἐχρησιμοποίησατε μετὰ τῶν βοηθῶν σας, καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἐλάβετε τὴν ἀκριβῆ τιμὴν τοῦ πλάτους κατόπιν πολυετῶν μετρήσεων.

Κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1910 ὁ κομήτης τοῦ *Halley* διήνυε τὸ περιήλιον τμήμα τῆς τροχιάς του. Ὅλοι ἐνθουμούμεθα τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα, τὸ ὅποιον ἐπὶ σειρὰν νυκτῶν μᾶς ἔδωκεν. Ἀπὸ τῆς 10^{ης} Ἀπριλίου ἤρχισατε τὰς παρατηρήσεις καὶ εἰς ἐπανειλημμένας ἀνακοινώσεις εἰς τὴν Γαλλικὴν

Ἀκαδημίαν, εἰς ὑπομνήματα ἐν τῷ *Bulletin* τῆς Βελγικῆς Ἀστρονομικῆς Ἑταιρείας, ἐν τῷ *Bulletin Astronomique* τῶν Παρισίων καὶ ἐν τοῖς Χρονικοῖς τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν ἐξευθέσατε αὐτάς. Ἰδιαιτέρως προσείλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἀστρονόμων αἱ παρατηρήσεις σας περὶ τῆς μεγάλης καμπυλότητος καὶ τοῦ σχήματος τῆς οὐρᾶς, ἐπὶ τῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη ὁ πυρὴν, ἐφ' ὧν στηριχθεὶς ἐξηγάγετε ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα περὶ τῆς φυσικῆς συστάσεως τῶν κομητῶν, ὡς δεικνύουσι μεταξὺ ἄλλων τὸ σχετικὸν ἄρθρον τοῦ γνωστοῦ Ἰσπανοῦ Ἀστρονόμου *Comas Sola* ἐν τῇ *Revista* τῆς Ἰσπανικῆς Ἀστρονομικῆς Ἑταιρείας ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ *Annuaire du Bureau des Longitudes* τοῦ 1911 σχετικὸν ὑπόμνημα περὶ τοῦ κομήτου τούτου. Ἀλλ' ἡ παρατήρησίς σας τῆς 20^{ης} Μαΐου περὶ τῆς τότε ἀνωμάλου διευθύνσεως τῆς οὐρᾶς ἐπροκάλεσεν ἀντιρρήσεις τινὰς περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῆς. Ἡ κατὰ τὸ 1925 ὁμῶς δημοσιευθεῖσα ἐν τοῖς Χρονικοῖς τοῦ Ἀστεροσκοπείου τοῦ *Bordeaux* ἀνάλυσις ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῆς οὐρᾶς τοῦ κομήτου τοῦ *Halley*, ὑπὸ τοῦ διασήμου ἀστρονόμου *Esclangon*, τοῦ σήμερον Διευθυντοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων, βασισθεῖσα ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν σχετικῶν παρατηρήσεων ὅλων τῶν τότε παρατηρητῶν καὶ ἐπὶ τοῦ μαθηματικοῦ ὑπολογισμοῦ, ἐδικαίωσεν ἐντελῶς τὰς παρατηρήσεις σας.

Ἐτέραν ἐργασίαν ἀποτελοῦσιν αἱ παρατηρήσεις σας τῆς διαβάσεως τοῦ Ἑρμοῦ πρὸ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου κατὰ τὰ ἔτη 1891, 1924 καὶ 1927, εὐνοϊκαὶ ὑπὲρ τῆς γνώμης τοῦ *Schiaparelli* περὶ τοῦ συγχρόνου τῆς περιστροφῆς τοῦ Ἑρμοῦ περὶ τὸν ἄξονά του καὶ περὶ τὸν Ἥλιον, καὶ παρέχουσι στοιχεῖα διὰ τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτοῦ.

Ἡ τελευταία ἐργασία σας εἶναι ἡ κατὰ τὸ 1928 ἀνακινωθεῖσα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, καταλαμβάνουσα ἐν ταῖς Πραγματείαις αὐτῆς 127 σελίδας καὶ ἐν περιλήψει δημοσιευθεῖσα εἰς τὰ Πρακτικὰ τῶν Ἀκαδημιῶν τῶν Παρισίων καὶ τῶν Ἀθηνῶν περὶ τοῦ περιωνύμου ζητήματος τῆς παλιρροίας τοῦ Εὐρίπου.

Ἐν αὐτῇ, ἀφ' οὗ περιεγράψατε κατ' ἀρχὰς τὰ διάφορα φαινόμενα τῆς παλιρροίας τοῦ Εὐρίπου, τὰ κανονικὰ καὶ τὰ ἀνώμαλα, θέτετε σαφῶς ποῖον

εἶναι τὸ πρόβλημα καὶ ἀναπτύσσετε τὰς μέχρις ὑμῶν προταθείσας λύσεις. Εἴχετε δὲ τὴν τύχην νὰ ἀποκτήσετε τὸ διασωθὲν ἀνέκδοτον χειρόγραφον μεγάλου τμήματος τῶν παρατηρήσεων τοῦ Mansell, τὸ ὁποῖον δημοσιεύετε ἐν παραρτήματι τῆς Πραγματείας σας. Ἐπίσης ἐλάβετε ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ 1921 (ἀνεκδότους) παρατηρήσεις τῶν παλιρροιογράφων τῆς Ὑδρογραφικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν. Ἐπὶ τῶν δεδομένων τούτων, ὥς καὶ ἐπὶ τῶν παλαιότερον δημοσιευθέντων, στηριχθεὶς, καὶ λαβὼν ὥς βάσεις τῆς ἐξηγήσεως τῶν παρουσιαζομένων ποικίλων φαινομένων: 1) τὴν γνωστὴν θεωρίαν τοῦ Ἐρατοσθένους βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἐκάστοτε διαφορᾶς στάθμης τῶν ὑδάτων τῶν περὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου λεκανῶν καὶ 2) ὅτι ἡ παλίρροια τοῦ Εὐρίπου προέρχεται ἐξ ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, καὶ οὐχί, ὥς μέχρι τοῦδε ἐπιστεύετο ἐκ μόνου τοῦ Αἰγαίου, ὑπελογίσατε τὰ εὗρη καὶ τοὺς χρόνους ἀποκαταστάσεως, τὰ ἀριθμητικὰ δὲ ἐξαγόμενα τῶν ὑπολογισμῶν σας ὥς καὶ τὰ θεωρητικὰ συμπεράσματά σας, ὥς γράφετε, συμφωνοῦσι πρὸς τὰ δεδομένα τῶν παρατηρήσεων.

Διὰ τὸ πολύπλοκον τοῦτο ζήτημα ἡ Πραγματεία σας ἀποτελεῖ ὄντως πολύτιμον σταθμόν.

Αὐτὸ ἐν συντομίᾳ τὸ ὕφ' ὑμῶν ἐπιτελεσθὲν ἔργον, κατὰ τὴν διαρρέυσαν τεσσαρακονταετίαν, τὸ διοργανωτικὸν καὶ τὸ ἐρευνητικόν, ἐν τῇ Ἀστρονομίᾳ καὶ τῇ Μετεωρολογίᾳ. Δικαιοῦσθε νὰ ὑπερηφανεύεσθε δι' αὐτό. Ἐπανιδρύσατε τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ἐπὶ εὐρειῶν βάσεων καὶ τὸ κατεστήσατε πρότυπον παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικὸν ἴδρυμα. Τὸ ἔργον σας θὰ παραμείνῃ καὶ ἡ πρόοδος τοῦ ιδρύματος, τὸ ὁποῖον εὐχόμεθα ἐπὶ μακρὸν ἀκόμῃ νὰ διευθύνετε, δὲν δύναται πλέον νὰ διακοπῇ.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΥ

Τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν εὐχαρίστως λίαν συμμετέχει τῆς σεμνῆς ταύτης ἐορτῆς, ἣν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ὠργάνωσεν ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετηρίδι τοῦ ιδρυτοῦ αὐτῆς, εἰς ὃν καὶ τὸ Πανεπιστήμιον ὀφείλει πολλά.

Δημήτριε Αἰγινήτη, Σοφὲ καθηγητά, δὲν διακρίνεσαι μόνον ὡς εὐγλωττος καθηγητῆς καὶ δεξιὸς τοῦ λόγου καὶ τοῦ καλάμου χειριστῆς, μεγάλως ἐκτιμώμενος ὑπὸ τῶν μαθητῶν σου καὶ ἐξόχως τιμώμενος ὑπὸ τῶν συναδέλφων σου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὅλης πανεπιστημιακῆς σου δράσεως, ἣτις καὶ δὲν περιορίζεται εἰς τὸ κυρίως πανεπιστημιακόν σου ἔργον. Εἰς τὸν πανθομολογουμένως ὀργανωτικὸν καὶ διοικητικὸν νοῦν σου τὸ Πανεπιστήμιον ὀφείλει τὰς πολλαπλᾶς καὶ σπουδαίας βελτιώσεις τῆς νεωτέρας αὐτοῦ νομοθεσίας. Οὕτω, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπὸ σοῦ συνταχθέντος ἐν ἔτει 1910 νομοσχεδίου, κατηρτίσθησαν οἱ νόμοι ΓΩΚΓ' καὶ ΓΩΚΕ', καὶ ἐξ αὐτοῦ παρελήφθησαν αἱ πολλαὶ καὶ σοβαραὶ μεταρρυθμίσεις, ὡς αἱ τμηματικαὶ ἐξετάσεις, ὁ περὶ ἐκλογῆς ἀντιπροϋνέως θεσμὸς καὶ ἄλλα πολλά. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐν ἔτει 1913 Ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τῶν πανεπιστημιακῶν πραγμάτων διέπρεψας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἀείμνηστος συνάδελφος Βασιλείου δὲν ἐδίστασε ν' ἀναφέρῃ τῷ συστήσαντι τὴν Ἐπιτροπὴν Ὑπουργῷ, ὅτι: «ὅλοι μὲν ἐργαζόμεθα καλῶς, ἀλλ' ὁ Αἰγινήτης κρατεῖ τὴν δαῖδα εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν». Ὡς Πρόεδρος δὲ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ 1918, ἣτις συνέταξε τὸν ἰσχύοντα Ὁργανισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀφοῦ διέγραψες τὰς γενικὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, εὔρες τότε καὶ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐπαρκὲς χρήμα, ἥτοι ποσὸν ὑπὲρ τὰ 20 ἑκατομμύρια χρυσῶν δραχμῶν.

Τὸν Ὁργανισμὸν ἐκεῖνον ποικιλοτρόπως εἶτα μεταβληθέντα ἐπὶ τὰ χεῖρω, Σὺ καὶ πάλιν ἐπανώρθωσας ὡς Ὑπουργὸς διὰ τοῦ ἐν ἰσχύει Ν. Δ., δι' οὗ, αἴρων τὴν ἐντεῦθεν ἐπελθοῦσαν νομοθετικὴν σύγχυσιν καὶ ἀνωμαλίαν, προσέφερες συγχρόνως πολλὰς καὶ ἄλλας σπουδαίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὑπηρεσίας. Οὕτως ἐπλούτισας τὴν Ἱατρικὴν σχολὴν διὰ τοῦ Νοσοκομείου τῶν Παίδων, ἐξεχώρησας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὸ ὑπὸ σοῦ ἐκμαιευθὲν Κοργιλένειον κληροδότημα πρὸς ἵδρυσιν Μικροβιολογικοῦ Ἐργαστηρίου, ἐκάνομισας καὶ ἐφήρμοσας τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις, ἵδρυσες τὸ μὴ λειτουργῆσαν μὲν, ἀτυχῶς, μέχρι τοῦδε, ἀλλ' ἀπαραίτητον κατὰ τὰς τελευταίας ἰδίως εἰσιτηρίους ἐξετάσεις ἀποδειχθὲν Προπαρασκευαστικὸν Σχολεῖον τοῦ Πανεπιστημίου, ἵδρυσες τὸ Διεθνὲς Ἀρχαιολογικὸν Σχολεῖον, ὅπερ, ἐάν ποτε λειτουργήσῃ, προώριται νὰ καταστήσῃ τὸ Πανεπιστήμιον ἡμῶν Παγκόσμιον

κέντρον διεθνῶν ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν. Παρέσχες εἰς τὸ Πανεπιστήμιον πόρους ἱκανούς, δι' ὧν, καὶ τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὑπὸ σοῦ μεταρρυνθμισθέντος ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον Οἰκονομικοῦ Συμβουλίου, ἡδυνήθη τοῦτο νὰ τακτοποιήσῃ τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ νὰ ἰδρύσῃ οὕτω τὰ νέα μεγάλα αὐτοῦ διδακτικά καὶ ἄλλα κτίρια. Πλὴν τούτων, τὸ Πανεπιστήμιον δύναται νὰ εἶναι ὑπερήφανον, διότι διὰ σοῦ, ὥσπερ καὶ δι' ἄλλων ἐπιφανῶν αὐτοῦ καθηγητῶν, ἐκλήθη νὰ προσφέρῃ, καὶ προσφέρει ὄντως, εἰς κρισίμους μάλιστα στιγμὰς τοῦ Ἑθνους, πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα. Συμπεριληφθεὶς καὶ σὺ ἐν τῇ Κυβερνήσει Ζαΐμη κατὰ τὸ 1917, ὡς ἐμπνέων ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς συμμάχους, καὶ ἀναλαβὼν Ὑπουργεῖον, καίπερ ἀρνούμενος, ὡς καὶ ἄλλοτε, ἐδικαίωσας τὴν ἐπὶ σὲ γενικὴν πεποίθησιν ταύτην περιφανῶς. Καὶ ὄντως, τὴν ἐπομένην τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ ἐν λόγῳ Ὑπουργείου, ὁ «Χρόνος» τῶν Παρισίων ἔγραφεν, ὅτι «ἡ Κυβέρνησις, εἰς ἣν συμμετέχει καὶ ὁ Αἰγινήτης, δὲν δύναται νὰ μὴ εἶναι ἀξία τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν συμμάχων». Τῆς ἐμπιστοσύνης δ' αὐτῆς πολιτικώτατα ἐπωφελούμενος σὺ ἡδυνήθης, ὡς γνωστόν, νὰ προσφέρῃς μεγίστας τότε ὑπηρεσίας εἰς τε τὴν Κυβέρνησιν ἐκείνην καὶ τὸν τόπον καθόλου. Ἐκ τούτου δὲ καὶ βραδύτερον ἡ Κυβέρνησις πάλιν ἐπανειλημμένως πρὸς σὲ ἐστράφη, ἀναθέτουσα σπουδαίας ἀποστολάς. Ἡ σπουδαιότερα τούτων ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1920 εἰς Παρισίους μετάβασίς σου πρὸς μεταστροφὴν τοῦ Γαλλικοῦ Τύπου, ὅστις, ὑποκινούμενος ὑπὸ φιλοτούρκου προπαγάνδας, διεξῆγε σφοδρὰν κατὰ τῆς Ἑλλάδος πολεμικὴν. Ἀλλά, μετὰ ἑβδομαδιαίαν μόλις εἰς Παρισίους διαμονήν σου καὶ κατὰ τὰς ὑποδείξεις σοῦ καὶ τῇ μεσολαβήσει ἰσχυρῶν φίλων σου, ἐκαλοῦντο οἱ Διευθύνται τῶν παρισινῶν ἐφημερίδων ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Millerand καὶ παρηγγέλλοντο, ὅπως ὑποστηρίξωσι, καὶ ὄντως ὑπεστήριζον, τὰ ἑλληνικὰ δίκαια, ὡς συμπίπτοντα πρὸς τὰ Γαλλικὰ συμφέροντα. Ἀφ' ἑτέρου δέ, κατόπιν καταλλήλων ἐνεργειῶν σου, καλούμενος εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλικῆς Γερουσίας καὶ ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν ὥρας ἐκεῖ ἀγορεύων, συζητῶν καὶ ὑποστηρίζων «ὅτι ἡ τουρκόφιλος πολιτικὴ ἰσοδυναμεῖ πρὸς κατάρρευσιν τῆς Γαλλικῆς ἐπιρροῆς εἰς τὴν Ἀνατολήν» ἀπέσπας τὰς ζωηρὰς ἐπιδοδοκίμασίας καὶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῶν Γάλλων γερουσιαστῶν. Αἱ δ' ἐφημερίδες, δημοσι-

εύουσαι περικοπὰς τοῦ θαυμασίου ἐκείνου λόγου σου, ἔγραφον, ὅτι τὸ θέμα, ὅπερ ἐπραγματεύθης, εὗρεν εἰς σὲ τὸν ἐμπνευσμένον καὶ εὐγλωττον ἐρμηνευτήν, ὅστις φωτίσας τὴν Γερουσίαν, προσέφερες τόσον εἰς τὴν Γαλλίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν Πατρίδα σου πολύτιμον ὑπηρεσίαν. Ἐκ τούτου, καὶ ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Πολίτης, συγχαίρων διὰ τὴν ἐν τῇ Γαλλικῇ Γερουσίᾳ ταύτην ἐπιτυχίαν σου καὶ τὸ λαμπρὸν αὐτὸ κατόρθωμα τῆς μεταστροφῆς τοῦ Γαλλικοῦ Τύπου, ἔγραφεν, ὅτι σοὶ ὀφείλεται ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη.

Οὐχὶ ὀλιγώτερον γόνιμος ὑπῆρξε καὶ ἡ δευτέρα σου Ὑπουργία, καθ' ἣν, πλὴν ἄλλων, ἐπιλαμβάνεσαι καὶ τῆς κτιριακῆς πολιτικῆς. Ἀνεγείρεις δὲ ἐν Ἀθήναις μὲν 5 ὥραϊα διδακτικὰ κτίρια, ἥτοι δύο μεγάλα Λύκεια, δύο μεγάλα ὀκτατάξια Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ παρ' αὐτὰ ἐν Διδασκαλεῖον, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις περὶ τὰ 300 Δημοτικὰ σχολεῖα. Ἀγοράζεις τὸ Ἰλίου Μέλαθρον πρὸς ἐγκατάστασιν, κατὰ τὴν γνωμοδότησιν τῶν εἰδικῶν, τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης, στερεώνεις καὶ συμπληροῖς τὸ κινδυνεῦον νὰ καταπέσῃ Μουσεῖον τῆς Ὀλυμπίας, ἐπισκευάζεις καὶ συμπληροῖς τὰ Διδακτήρια Κερκύρας, ἀνεγείρεις τὸ Δημόσιον ἐν Ἀθήναις Γυμναστήριον, ἰδρύεις καὶ ὀργανώνεις, ἀλλὰ καὶ ἐξασφαλίζεις συγχρόνως, τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῆς Ἀκαδημίας διὰ σπουδαίας περιουσίας καὶ βραβείων ἐκ δωρεῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων. Πρὸς τούτοις, προσαρτᾷς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας τὸ Μέγαρον τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας, παραγγέλλεις τὰ σχέδια καὶ εὗρίσκεις τὰ ἀναγκαιοῦντα χρήματα πρὸς μετατροπὴν αὐτοῦ εἰς ὥραϊον Βυζαντινὸν Μουσεῖον. Καὶ ταῦτα πάντα ἄνευ ἐπιβαρύνσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Κράτους. Συντάσσεις καὶ δημοσιεύεις Ὁργανισμοὺς τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, τοῦ Ὀφθαλμιατρείου, τῆς Παιδιατρικῆς Κλινικῆς, τῆς Βιβλιοθήκης Ἀργοστολίου καὶ τῶν Προσφυγικῶν Ὀρφανοτροφείων, ἅτινα, πάνυ ὀρθῶς, μετέβαλες εἰς Γεωργικὰς Σχολάς. Συντάσσεις καὶ δημοσιεύεις νόμους περὶ ὑποχρεωτικῆς ἐκπαιδεύσεως, περὶ πνευματικῆς ἰδιοκτησίας, περὶ ἰδρύσεως Ἀγρονομικοῦ Ἰνστιτούτου ὡς παραρτήματος τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὅπερ, ἀτυχῶς, δὲν ἐλειτούργησεν εἰσέτι, καίπερ ἰσχύοντος πάντοτε τοῦ

σχετικοῦ Νόμου. Εὐρίσκεις τὰ ὑλικά μέσα καὶ ἐπαναφέρεις τὰ κακῶς καταργηθέντα τεχνικά εἰς τὰ Σχολεῖα μαθήματα. Ἐπιτυγχάνεις τὴν ὑπὸ τῆς Βασιλείσης Ὀλγας παραχώρησιν τῶν εἰς τὰ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις διαμερίσματα τοῦ Βασιλέως Γεωργίου κειμηλίων αὐτοῦ, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ παραμείνωσι ταῦτα ὡς παράρτημα τοῦ Ἐθνολογικοῦ Μουσείου, τοῦθ' ὅπερ κανονίζεις διὰ Ν.Δ. Περιφράσεις, καλλωπίζεις καὶ κοσμεῖς δι' ἀγάλματος τὸν ἐν Μαραθῶνι Τύμβον τῶν Μαραθωνομάχων. Κανονίζεις ἐπιτυχῶς μετὰ τῶν Ἀμερικανῶν τὸ ζήτημα τῆς μεγάλης ἀνασκαφῆς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἀπαλλάξας οὕτω τὸ Δημόσιον τῆς ὑπὸ προκατόχου Ὑπουργείου κακῶς ὑπεσχημένης δαπάνης ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων πρὸς ἐξαγορὰν ὑπὸ τοῦ Κράτους τῶν ἀνασκαφησομένων οἰκοπέδων. Διὰ τῆς μεγάλης δὲ ταύτης ἐπιτυχίας σου περιέσωσας συγχρόνως καὶ τὴν ὑπόληψιν καὶ τὰ δικαιώματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ἐπιτυχόν, ὅπως καὶ αὕτη συμμετάσχη τοῦ ἔργου κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ἐν λόγῳ ἀνασκαφῆς, ὅπερ ἀτυχῶς ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ εἶχεν ἐκχωρηθῆ εἰς τοὺς ἄνω μνημονευθέντας ξένους. Ἡ δέ, διὰ πειθοῦς, διπλωματικώτατα, ἄνευ διαμαρτυρίας ἢ δυσαρρεσκείας τινός τῶν Ἀμερικανῶν ἀντιπροσώπων, ἀνάκλησις ἀμφοτέρων τῶν ἐπιζημιῶν τούτων συμφωνιῶν, αἵτινες θὰ ἐζημιῶν τὰ μέγιστα ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τὴν Ἑλλάδα, ἀποτελεῖ τίτλον τιμῆς μεγάλης διὰ σὲ καὶ ἐν τῶν λαμπροτέρων κατορθωμάτων σου.

Θὰ κατεπόνουν ὑμᾶς ὑπερμέτρως, ἐὰν ἐπεχείρουν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Ν.Δ. ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα, ὡς καὶ τῶν ἐγκυκλίων καὶ διδακτικῶν ὁδηγιῶν, τῶν πλείστων τούτων συντεταγμένων ἰδιοχείρως μετ' εἰσηγητικῶν ἐκθέσεων.

Τοιαύτη, ὃ φίλτατοι ὁμιληταί, ἡ θαυμασία ἐκπαιδευτικὴ καὶ πολιτικὴ ἐργασία τοῦ ἀνδρός, δι' ἣν εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ Πανεπιστημιακὴ ἱστορία θ' ἀναγράψῃ τὰ δέοντα ἐν καιρῷ. Διερμηνεύων τὰ αἰσθήματα ὁλοκλήρου τοῦ Πανεπιστημίου, ἐλπίζω δὲ καὶ τοῦ ἔθνους, εὐχομαι, ὅπως ἐπὶ μακρὰ εἰσέτι ἔτη ἐξακολουθήσῃ νὰ προσφέρῃ ὁ εὐρὺς καὶ πολυσχιδὴς αὐτοῦ νοῦς καὶ ἐτέρας πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν Πατρίδα.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΤΟΥ Ε. Μ. ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ

Δ. ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΥ

Τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον καὶ ὁ τεχνικὸς Κόσμος τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνωμεν ἀσυγκίνητοι κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητον τὸ ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ὁλόκληρον συντελεσθὲν τεράστιον ὑμῶν ἔργον, δύναμαι νὰ εἶπω ἔθνικόν. Καὶ πραγματικῶς ἔθνικόν ὑπῆρξεν. Ἐτιμήσατε καὶ ἐδοξάσατε, ἀγαπητὲ καὶ σοφὲ Συνάδελφε, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην πανταχοῦ. Κατελαμβανόμεν ἅπὸ ριγος συγκινήσεως καὶ ἔθνικῆς ὑπερηφανείας, ὅταν ὅπουδῆποτε καὶ ἂν μετέβαινον, ἀπὸ τῶν βορειοτάτων Σκανδιναυϊκῶν χωρῶν μέχρις Ἰσπανίας, μοῦ ἔλεγον οἱ σοφοί: «ἔχετε ἓνα Αἰγινήτην».

Εἶνε ἀσθενεῖς αἱ δυνάμεις μου καὶ ἀνεπαρκεῖς διὰ νὰ ἐξάρω τὸ λαμπρὸν ἐπιστημονικὸν ἔργον Ὑμῶν καὶ τὰς ἀτρήτους προσπάθειάς Σας, ἵνα ἀποκτήσῃ ἡ Ἑλλὰς Ἐπιστημονικὴν Ὑπηρεσίαν διεθνοῦς κύρους. — Τὸ Ἀστεροσκοπεῖον Ἀθηνῶν εἶνε σήμερον γνωστὸν ἐφ' ὅλης τῆς γῆϊνης ἐπιφανείας ὑπὸ οἷονδῆποτε γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος.

Εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους ἐδώσατε ἓνα παράδειγμα μοναδικὸν καὶ ὑποδειγματικὸν πρὸς μίμῃσιν.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω ἐνταῦθα τὴν καθόλου δρᾶσιν Ὑμῶν, τὴν ὀργανωτικὴν δύναμιν καὶ διοικητικὴν ἱκανότητά Σας, διότι λίαν εὐγλώττως καὶ ἐμπεριστατωμένως ἔπραξαν τοῦτο ἀρμοδιώτεροι ἐμοῦ, οἱ προλαλήσαντες ἀξιότιμοι κ. κ. Συνάδελφοι καὶ ὁ ἀδελφὸς Πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ παραλείψω νὰ τονίσω ἰδιαίτερος, ὑπὸ τὴν διπλὴν μου ἰδιότητα ὡς Πρυτάνεως τοῦ Ε. Μ. Πολυτεχνείου καὶ ὡς προσέδρου μέλους τῆς Ἀκαδημίας, τί ὠφελήθημεν ἡμεῖς οἱ τεχνικοὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν Σας δρᾶσιν καὶ ποία ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ Ὑμῶν εἰς τὸν κλάδον τῆς Γεωδαισίας καὶ τῆς Γεωγραφίας.

Ἐδιδάξατε ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον δεκαετίαν (1892-1902) τὴν Γεωδαισίαν ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων. Τὴν διδασκαλίαν Σας διέκρινε καὶ τὸ σύγγραμμά Σας διέπει ἀπλότης, σαφήνεια καὶ ἐπιστημονικὴ ἐμβρίθεια.

Κατόπιν ἐφαρμογῆς, ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ, τῶν καταλληλοτέρων μεθόδων, μᾶς ἐχορηγήσατε τὴν ἀκριβῆ τιμὴν τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους καὶ μήκους τῶν Ἀθηνῶν. Θὰ ἐχρειαζόμην πολὺν χρόνον διὰ ν' ἀπαριθμήσω μόνον τὰς εἰς τὰ γεωδαιτικά καὶ γεωγραφικά συνέδρια ἐπιστημονικὰς ὁμιλίας καὶ ἀνακοινώσεις Ὑμῶν. Εἰς Σᾶς, Σεβαστὲ Συνάδελφε, ὀφείλεται ἡ διεθνὴς συμφωνία μεταξὺ τῶν Κρατῶν τῆς Γῆς, ἡ ψηφισθεῖσα ἐν Γενεύῃ τῷ 1908, ὅταν, ὡς Ἀντιπρόεδρος τοῦ σχετικοῦ Τμήματος, ὑπεβάλατε τὴν πρότασιν νὰ ἐκπέμπηται διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τακτικὰ καὶ εἰς ὠρισμένας στιγμὰς τῆς ἡμέρας ἡ ἀκριβὴς ὥρα ἐκάστου τόπου πρὸς προσδιορισμὸν τῶν γεωγραφικῶν μηκῶν, τόσον ἐπὶ τῆς θαλάσσης πρὸς ὄφελος τῆς ναυτιλίας, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, πρὸς προαγωγὴν τῆς Ἀστρονομίας, τῆς Γεωγραφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἐν γένει (*Compte Rendu des travaux du Congrès, t. I. p. 85 et 143*).

Προκαλεῖ ὅμως τὸν θαυμασμόν μου ἡ πρὸ ὀλοκλήρων 22 ἐτῶν, ἐκλεκτὲ Συνάδελφε, μὲ ἀδιάσειστον πεποίθησιν καὶ ἐπιστημονικὴν διαύγειαν ὑφ' Ὑμῶν ὑποδειχθεῖσα λύσις ὑδρεύσεως τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ λοιπῶν κωμοπόλεων τοῦ λεκανοπεδίου. Εἰς τὸ περισπούδαστον σύγγραμμά Σας: «Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος» καὶ εἰς τὸν 2^{ον} Τόμον, τὸν ὁποῖον ἀφιερώνετε ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ Κλίμα τῆς Ἀττικῆς, στηριζόμενος εἰς ἀριθμοὺς καὶ γεγονότα, μᾶς λέγετε: Τί ζητεῖτε πέραν τῆς Ἀττικῆς τὸ νερὸ τῶν Ἀθηνῶν; διατί τρέχετε μέχρι Στυμφαλίας καὶ μέχρι Παρνασσοῦ; Τὸ νερὸ τῆς Ἀττικῆς φθάνει νὰ ὑδρευθῇ καὶ ἀρδευθῇ τὸ λεκανοπέδιον. Κατασκευάσατε φράγματα καὶ ταφρεύματα καὶ κρατήσατε τὸν χρυσόν, ποὺ πίπτει ἐξ οὐρανοῦ, ὅπως ὑποδεικνύουν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καὶ μὴ τὸν ἀφίνετε νὰ τρέχῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ καταστρέφῃ καθ' ὁδὸν τὸ σύμπαν καὶ νὰ διαβιβρώσκῃ τὸ ἔδαφος. Εἶνε πεπλανημένη ἡ γνώμη, ὅτι ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸ ὕψος τῆς ἐτησίης βροχῆς εἶνε ἀνεπαρκές. Ἐπὶ τῆς Πάρνηθος εἶνε τριπλάσιον παρὰ εἰς τὰς Ἀθήνας. Τὸ σύνολον τοῦ εἰς τὸ λεκανοπέδιον Ἀττικῆς πίπτοντος ἐτησίως ὕδατος βροχῆς εἶνε περίπου 400.000.000 κυβικὰ μέτρα! Καὶ καταλήγετε ἐπιγραμματικῶς ἐν ἔτει 1908: «Αἱ Ἀθῆναι θὰ ζητήσωσι τὸ ἀναγκαιοῦν πρὸς ὑδρευσιν αὐτῶν ὕδωρ εἰς τὰ φράγματα.»

Αἰ γινώμμαι αὐταὶ ἐνὸς σοφοῦ ἐπιστήμονος καὶ αἰ γενόμεναι ἐπιστημονικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἐτησίως πίπτοντος ὀμβρίου ὕδατος, ἀνατρέψασαι τὰς πρότερον κρατούσας ἐσφαλμένας γνώμας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴν ἐπηρεάσουν ἡμᾶς τοὺς τεχνικοὺς καὶ νὰ μᾶς κάμουν νὰ ταχθῶμεν πρὸς τὴν πλευρὰν Ὑμῶν.

Ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ ν' ἀναγνώσω ἐκ τοῦ ῥηθέντος Ὑμῶν Συγγράμματος αὐτουσίαν τὴν σχετικὴν περικοπὴν:

«Ἡ κατασκευὴ τῶν φραγμάτων ἐθεωρήθη ἄλλοτε ὥς μὴ πρακτικὴ ἐν Ἀττικῇ καὶ δι' ἄλλους λόγους, ἀλλὰ κυρίως διότι, καὶ ἂν ἐπὶ ὀλοκλήρου τοῦ λεκανοπεδίου συλλέξωμεν τὸ ὀμβριον ὕδωρ (τοῦθ' ὅπερ βεβαίως φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον) δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν οὐδ' αὐτὸ τὸ ἀναγκαῖον ἡμῖν ποσὸν ὕδατος πρὸς μόνην τὴν ἐπαρκῆ ὑδρευσιν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς. Τὸ συμπέρασμα ὅμως τοῦτο εὐτυχῶς δὲν εἶνε ὀρθόν· ἐὰν οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι ἦσαν ἀκριβεῖς, ἡ κατασκευὴ τῶν φραγμάτων οὐ μόνον διὰ τὴν ὑδρευσιν τῆς πόλεως θὰ ἦτο ἀνεπαρκής, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἄρδευσιν τῶν περιχώρων αὐτῆς ἀσύμφορος, ἔνεκα τῆς σμικρότητος τοῦ ποσοῦ τοῦ ἐν αὐτοῖς συλλεχθησομένου ὕδατος, ποσοῦ δυσαναλόγου πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτων ἔργων δαπάνης. Ἐν τοῖς σχετικοῖς ὑπολογισμοῖς ἐγένετο χρῆσις, ἐκ παραδρομῆς ἴσως, ὕψους βροχῆς καὶ συντελεστοῦ συλλογῆς πολὺ μικροτέρου τοῦ δέοντος. Πράγματι, τὸ ὕψος τῆς βροχῆς ἐν Ἀθήναις ἀνέρχεται, κατὰ μέσον ὄρον, εἰς 0,40 μ. περίπου καὶ ἐπὶ τούτου, φαίνεται, ἐστηρίχθησαν τοῦ ἀνωτέρω συμπεράσματος οἱ λογισμοὶ μετὰ συντελεστοῦ συλλογῆς ὑπὲρ τὸ δέον μικροῦ. Τὰ φράγματα ὅμως δὲν πρόκειται νὰ κατασκευασθῶσι πλησίον τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ πλησίον ἢ εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν πέριξ ὀρέων· καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ὀρέων τούτων πίπτον ὀμβριον ὕδωρ πρόκειται κυρίως νὰ συλλέξωμεν ἐν αὐτοῖς Τὸ ἐπὶ τῆς Πάρνηθος ὕδωρ εἶναι τοῦλάχιστον τριπλάσιον τοῦ ἐν Ἀθήναις πίπτοντος»

Μάλιστα μᾶς παρέχετε καὶ ὑπολογισμὸν τῆς πιθανῆς χωρητικότητος προβλεπομένου φράγματος παρὰ τὰς ὑπωρείας τῆς Πάρνηθος. Καὶ τώρα πλέον ὅποιος ἀμφιβάλλει ἀκόμη διὰ τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης Σας, ἃς ἐπισκεφθῇ τὴν λίμνην τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου 50.000.000 κυβ. μέτρα ὕδατος θὰ τὸν προσβλέψουν εἰρωνικῶς.

Εἰς τὸ ἴδιον πολύτιμον σύγγραμμά Σας, μᾶς ὑποδεικνύετε ἀκόμη, πλὴν τῶν φραγμάτων, καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ταφρευμάτων, ἥτοι ὀριζοντίων τάφρων παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν γηϊνῶν ἐξαρμάτων πρὸς συγκράτησιν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν παρεμπόδισιν τῶν καταστροφῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν τοῦ ὑπεδάφους καὶ τὴν δημιουργίαν πηγῶν, δασῶν καὶ φυτειῶν. Μεταφέρω ἐνταῦθα αὐτουσίᾳ τὰς πρὸ 22 ἐτῶν διατυπωθεῖσας φράσεις Σας:

«Ἡ κατασκευὴ τῶν ταφρευμάτων ἢ τάφρων ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ἀττικῶν ὀρέων εἶναι ἔργον ἀπολύτως ἀναγκαῖον καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔργον στοιχειώδους προνοίας ὑπὲρ τοῦ τόπου.

«Ἀντὶ νὰ δαπανῶμεν χρήματα εἰς προσκαίρους κανονισμοὺς τῆς κοίτης
 »τῶν χειμάρρων καὶ ἄλλα τοιαύτης φύσεως ἀντιπλημμυρικά ἔργα, δι' ὧν προσ-
 »παυοῦμεν νὰ ῥίψωμεν τὰ ὄμβρια ὕδατα εἰς τὴν θάλασσαν, ἵνα ἀπαλλαγῶμεν
 »τῶν ἐκάστοτε πλημμυρῶν, θὰ ἦτο προτιμητέον, ὡς εἴπομεν πολλάκις μέχρι
 »τοῦδε, ἐν στιγμαῖς σχετικῶν καταστροφῶν, νὰ χρησιμοποιῶμεν τὰ χρήματα
 »ταῦτα, ὅπως κρατήσωμεν τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς διὰ τάφρων ἐπὶ τῶν κλιτύων
 »τῶν ὀρέων. Τὸ ὕδωρ πανταχοῦ, ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς τόπον τόσον ξηρόν, ὅσον ἡ
 »Ἀττική, εἶναι χρυσός, ὃν δὲν ἐπιτρέπεται οὐδὲ νὰ σκεφθῶμεν πῶς νὰ
 »χύσωμεν εἰς τὴν θάλασσαν».

Εὐχομαι τὸ ταχύτερον νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ ἡ δευτέρα Ὑμῶν πρότασις τῆς κατασκευῆς τῶν ταφρευμάτων, διὰ νὰ παύσῃ ὁ Χρυσὸς ἡμῶν ἐκρέων εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ σωθῇ ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ Λεκανοπέδιον ὁλόκληρον ἀπὸ τὴν λύσσαν καὶ τὴν μανίαν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων καὶ νὰ καταστῇ ἡ πέριξ χώρα ἐπιδεκτικὴ βλαστήσεως καὶ ἀναδασώσεως.

Τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον, συμμετέχον εἰς τὴν σημερινὴν σεπτὴν ἑορτήν, ἐκφράζει πρὸς Ὑμᾶς ἀγαπητὲ Συνάδελφε καὶ τὴν Ἀκαδημίαν τὰ ἐγκάρδιά του συγχαρητήρια καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρετῆς, εὐθυκρισίας, φιλοπονίας καὶ πολυμαθείας τοῦ ἐκ τῶν πρώτων Ἑλληνος ἐπιστήμονος.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΩΤ. ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΕΜ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Τὸ πολυσχιδὲς τῆς ἐπιστήμας σας ἔργον, διδάσκαλε σοφέ, ἐσκιαγραφῆθη καταλλήλως, ὥστε δὲν θὰ προσθέσω νέον ἀστέρα εἰς τὸ λευκὸν στερέωμα τῆς σταδιοδρομίας σας. Λογίζομαι εὐτυχῆς, διότι εἰς ἐμέ, παλαιὸν μαθητὴν σας καὶ ἤδη συνάδελφόν σας, ἔλαχεν ὁ κλῆρος, ὅπως κομίσω χαρμόσυνον χαιρετισμὸν ἐκ μέρους τοῦ Ἀνωτάτου Ὑγειονομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, ἐπὶ τῇ τεσσαρακοστῇ ἀμφιετηρίδι τῆς ἐπιστημονικῆς ὑμῶν δράσεως, ἣτις καὶ μακρὰν τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος εἶναι εὐφήμως γνωστή.

«Τὸ Κλίμα τῆς Ἑλλάδος» ἀποτελεῖ μνημειῶδες ἔργον, ἐν ᾧ ἀποθησαυρίζεται συστηματικῶς, ἐμπεριστατωμένως καὶ καλλιπῶς ἄφθονον ὕλικὸν ὑγιεινῆς. Εἰς «τὰ Μετέωρα» ἀνευρίσκεται πᾶν ὅ,τι διὰ τὴν ὑγιεινὴν τῆς χώρας ἐπεδιώξατε καὶ συναντῶνται κλιματολογικαὶ ὑποθῆκαι ἀπαραίτητοι διὰ πάντα ὑγιεινολόγον. Οἱ ἀγῶνές σας διὰ τοὺς Κλιματικούς Σταθμοὺς καὶ αἱ ὑποδείξεις σας ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς φυματιώσεως τῶν καταλλήλων τοποθεσιῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν διὰ τὴν ἰδρυσιν Φθισιατρείων ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας. Καὶ παρὰ τὴν ἐπιμονὴν τῶν ἰατρῶν, διὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Φουγκείου ἐν Πεντέλῃ, τῇ ὑμετέρᾳ παρεμβάσει ἐπείσθη ἡ Βασίλισσα Ὀλγα καὶ ἐνέκρινε τὴν ἰδρυσίν του ἐν Πάρνηθι. Τὸ πρῶτον αὐτὸ μικρὸν Φθισιατρεῖον ἐπέτυχε θαυμάσια ἀποτελέσματα, δικαιολογήσαντα τὴν εἰσήγησιν καὶ ἐπιμονὴν σας διὰ τὴν Πάρνηθα· παρέχει δὲ τὴν βεβαιότητα καλυτέρων ἀποτελεσμάτων ἐν τελειοτέρῳ ἰατρείῳ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἰδρυσιν τούτου δὲν ἐλησμονήσατε τὴν συμπλήρωσίν του καὶ ὡς μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐμοχθήσατε καὶ ἐπετύχατε τὴν κατασκευὴν ἀμαξιτῆς ὁδοῦ ἐπὶ τῆς Πάρνηθος, ἀπαραιτήτου διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἰατρείου. Ἀλλὰ μήπως αἱ ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ὅλην μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις σας δὲν ἀποδίδουσι καθ' ἐκάστην ὠφελίμους γνώσεις καὶ συμπεράσματα ἀπαραίτητα ἐν τῇ ῥυθμίσει πλείστων ζητημάτων τῆς Ὑγιεινῆς;

Τὸ ἀνώτατον Συμβούλιον τῆς Ὑγιεινῆς τῆς χώρας ἡμῶν, διὰ τὰς πρὸς

αὐτὴν ὑπηρεσίας, σᾶς ἐκφράζει, διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου του, τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὰς εὐχὰς του, ὅπως ἡ πολυμερὴς δρᾶσίς σας ἐπὶ μακρὸν θάλλῃ, ὥς οἱ παρ' ὑμῶν περιγραφέντες ἀστέρες.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΠΡΟΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Π. ΚΟΝΤΟΥ

Ἡ Σχολὴ τῶν Φυσικῶν καὶ Μαθηματικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, νεαρόν, ἀλλὰ σφριγῶν τέκνον τῆς ὁμωνύμου Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ 40 ἔτη ἐκοσμήσατε, κατὰ τὴν σημερινὴν πνευματικὴν ἐορτὴν χαιρετίζει ὁμοφώνως:

Ὑμᾶς, ὁ ὁποῖος ὑπήρξατε ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἀκαδημίας ταύτης, ὁ ἐπανορθώσας οὕτω πλήρως τὴν πρὸ δεκατριῶν περίπου αἰώνων γενομένην κατάργησιν τῶν Σχολῶν τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Ὑμᾶς, ὁ ὁποῖος ἀπεδείξατε, ὅτι ἡ Ἀστρονομία, ὥς ἐπιστήμη, ἀπὸ τοῦ Μέτωνος, τοῦ Ἀριστάρχου, τοῦ Ἰππάρχου καὶ τοῦ Πτολεμαίου μέχρι σήμερον, δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα.

Ὑμᾶς, ὁ ὁποῖος τόσον σοφῶς ὠργανώσατε τὴν ἔρευναν καὶ προηγάγετε τὴν γνῶσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κλίματος, τόσον ἀναγκαίαν πρὸς τοῖς ἄλλοις διὰ τε τὴν βελτίωσιν τῆς γεωργικῆς καὶ δασικῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ὥς καὶ διὰ τὴν Ἀεροπορίαν, τὸν Στρατὸν καὶ τὸ Ναυτικόν.

Ὑμᾶς, ὁ ὁποῖος ἐπανειλημμένως καὶ ἐπιμόνως διὰ σειρᾶς συγγραφῶν καὶ δημοσιευμάτων ἀπὸ 36 ἐτῶν ἐτονίσσατε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναδασώσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν κατασκευὴν φραγμάτων καὶ τάφρων ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ τῶν χειμάρρων, ὅχι μόνον ἵνα οὕτω ἐπέλθουν τὰ μεγάλα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εὐλόγως ἀπὸ τῶν εὐεργετικῶν τούτων ἔργων πρέπει νὰ ἀναμένωμεν διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν ὑδρευσιν, τὴν ἄρδευσιν καὶ τὴν ὑγιεινὴν τῆς χώρας, ἀλλ' ἵνα οὕτω προκύψῃ καὶ μεγάλη οἰκονομία κατὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὑπονόμων τῶν πόλεων. Εἴπετε οὕτω καὶ ὑπεδείξατε ἀσφαλῆ μέτρα ἀληθείας,

τὰ ὅποια, ἃς ἐλπίζωμεν, ὅτι ταχέως τώρα πλέον θὰ πραγματοποιηθοῦν, ἀφοῦ καὶ ἐκ νέου ἤδη, μετὰ τόσα ἔτη, κατόπιν ὑμῶν, ἐπαναλαμβάνονται συνιστώμενα ἐπίσης καὶ ὑπὸ διασήμου ξένου ὑγιεινολόγου, ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μετακληθέντος.

Ὑμᾶς, ὁ ὅποιος ἐκρατήσατε ὑψηλὰ καὶ ἐτιμήσατε τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τοὺς διεθνεῖς ἐπιστημονικοὺς κύκλους.

Καὶ παρακαλεῖ, ὅπως ὁ διανυγῆς ἀῆρ τῶν Ἀθηνῶν, τῶν ὁποίων τὸ κλίμα τόσον ἀριστοτεχνικῶς περιεγράφετε, καὶ ἡ αὖρα τῆς περὶ τὴν Ἀττικὴν θαλάσσης, τὰ μυστικὰ τῆς κινήσεως τῆς ὁποίας, ἄγνωστα ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ μέγα μέρος μᾶς ἀπεκαλύψατε, χαρίζουν εἰς ὑμᾶς βίον μακρόν, πρὸς προαγωγὴν τῶν ἐπιστημονικῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους καθ' ὅλον σας τὸν βίον ἐπεδιώξατε.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΧΡΥΣΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Ν. ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Ὁ καθηγητῆς κ. Ν. Κρητικός, προϊστάμενος τοῦ Γεωδυναμικοῦ Τμήματος τοῦ Ἀστεροσκοπείου, κατέθεσεν εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Ἀκαδημίας χρυσοῦν στέφανον ἐκ μέρους τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπείου μετὰ τῆς ἐξῆς προσφωνήσεως:

Σεβαστέ μοι Διευθυντά,

Θεωρῶ ἐμαυτὸν ὑπερήφανον, διότι εἰς ἐμέ, ὡς τὸν ἀρχαιότερον καὶ ἀνώτερον κατὰ βαθμὸν ἐκ τῶν ἤδη ὑπηρετούντων ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ ἐπιστημόνων, ἔλαχεν, ἵνα, ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἐορτῇ τῆς τεσσαρακονταετοῦς δράσεώς Σας ἐν τῇ Διευθύνσει τοῦ Ἀστεροσκοπείου μας, προσφέρω εἰς Ὑμᾶς τὸν χρυσοῦν τοῦτον στέφανον ἐκ μέρους τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπείου, εἰς ἔνδειξιν ἀπείρου ἐκτιμήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ πρὸς τὸν Σεβαστόν του Διευθυντὴν καὶ ἐπιφανῆ τῆς Ἐπιστήμης μύστην, τὸν ἐπὶ

τέσσαρας πλήρεις δεκαετηρίδας οὐ μόνον ἀγωνισθέντα καὶ ἀθλήσαντα ἐν τῷ τῆς Ἐπιστήμης εὐγενεστάτῳ τῶν σταδίων, ἀλλὰ καὶ τόσον μοχθήσαντα διὰ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου καὶ τὴν κατάρτισιν τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ πρὸς καρποφύρον ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν.

Ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ὥς προϊστάμενος τοῦ Γεωδυναμικοῦ Τμήματος τοῦ Ἀστεροσκοπείου, νὰ εἶπω καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς συμβολῆς Σας εἰς τὴν σπουδὴν τῶν σεισμικῶν φαινομένων καὶ τοῦ γηϊνοῦ μαγνητισμοῦ ἐν Ἑλλάδι.

Ἀπὸ τοῦ 1893, ἤτοι σχεδὸν ἀφ' ὅτου ἀνελάβετε τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, προέβητε εἰς τὴν ὁργάνωσιν Σεισμολογικῆς Ὑπηρεσίας διὰ τὴν συστηματικὴν παρατήρησιν τοῦ φαινομένου τῶν σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν, ὥς ἀναφέρει ὁ *Montessus de Ballore*, εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «*Séismologie Géographique*» (σελ. 264): «ἡ διανομὴ τῶν σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι κατέστη γνωστὴ μὲ ἀκρίβειαν οὐδόλως ὑστεροῦσαν ἐκείνης πάσης ἄλλης χώρας τοῦ κόσμου».

Προέβητε εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ Γεωδυναμικοῦ Τμήματος τοῦ Ἀστεροσκοπείου, διὰ νεωτέρων σεισμομετρικῶν ὁργάνων, πρὶν ἢ ἐγκαταστήσουν τοιαῦτα ὅργανα καὶ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὥς ἡ Γαλλία, δαπανήσας καὶ ἐξ ἰδίων ἀκόμη.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον Ὑμῶν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μελέτην τῶν σεισμικῶν φαινομένων τῆς χώρας, εἶνε ἐπίσης πολύτιμον καὶ προάγει ὁμοίως τὴν Ἐπιστήμην, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀστρονομίαν καὶ τὴν Μετεωρολογίαν. Οὕτως: εἰς τὴν μελέτην Ὑμῶν περὶ τοῦ καταστρεπτικοῦ σειсмоῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 10^{ης} Ἀπριλίου 1894, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰ *Annales de Géographie* (Année IV, p. p. 151-165), ἀποδεικνύετε τὴν ὑφισταμένην σχέσιν καὶ ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν μεταξὺ τῶν σεισμικῶν φαινομένων, τῶν ἐκδηλωθέντων κατὰ τὴν περίοδον ἐντόνου δράσεως τῆς σεισμικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς τόμους τῶν Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου περιλαμβάνονται πλεῖσται ὅσαι μονογραφίαι Ὑμῶν ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων σεισμῶν, τῶν συμβάντων ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1893 μέχρι σήμερον, καθὼς

καὶ μελέται σχετικαὶ πρὸς τὴν διανομὴν τῶν σεισμῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ αὐτὰ ἔτη.

Τέλος, εἰς τὰ Πρακτικὰ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε διεθνῶν Σεισμολογικῶν Συνεδρίων, δημοσιεύονται λεπτομερεῖς ἐκθέσεις Ὑμῶν περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Γεωδυναμικοῦ Τμήματος τοῦ Ἀστεροσκοπείου, καὶ προτάσεις Σας ἐπὶ τῆς λύσεως διαφόρων ζητημάτων, ἀφορώντων εἰς τὸν τρόπον τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν Σεισμολογικῶν Σταθμῶν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σεισμολογικῶν παρατηρήσεων.

Καὶ σχετικῶς πρὸς τὴν ἔρευναν τῶν γηϊνῶν μαγνητικῶν φαινομένων ἐν Ἑλλάδι, ὑπήρξατε ὁ πρωτεργάτης καὶ ὁ δημιουργὸς τῶν μαγνητικῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν σχετικῶν ἐρευνῶν ἐν αὐτῇ. Ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ πρῶτος Ὑμεῖς εἰσηγάγετε καὶ διωργανώσατε τὰς μαγνητικὰς παρατηρήσεις τὸ πρῶτον ἐν τῷ Ἀστεροσκοπείῳ, καὶ ἐδιδάξατε παρ' ἡμῖν τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν, ἐδώσατε ἐν τῷ μεγάλῳ Ὑπομνήματι Ὑμῶν, τῷ δημοσιευθέντι εἰς τὸν IV τόμον τῶν Χρονικῶν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, τὰ στοιχεῖα τοῦ γηϊνοῦ μαγνητισμοῦ ἐν Ἀθήναις, τὰς μεταβολὰς αὐτῶν καὶ τὰς μεθόδους τῶν σχετικῶν παρατηρήσεων καὶ ὑπολογισμῶν.

Σεβαστέ μοι Διευθυντά,

Τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἀστεροσκοπείου εὐχεται εἰς Ὑμᾶς, ὅπως ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν πλήρης ὑγείας καὶ ἀκμῆς ἐξακολουθήσητε νὰ καλλιεργῇτε τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην καὶ καθοδηγῇτε τὸ Ἰδρυμα εἰς τὸ πολυσχιδὲς ἔργον αὐτοῦ, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τοῦτο νὰ θεωρῇται οὕτως οὐ μόνον ὡς συντελοῦν τὰ μέγιστα εἰς τὴν πρόοδον τῆς διεθνοῦς Ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ὡς κόσμημα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, διότι ηὐδόκησε νὰ τιμήσῃ, διὰ τῆς παρουσίας του, τὴν σημερινήν, πρὸς τιμὴν τῆς Ἐπιστήμης, ἑορτὴν τῆς Ἀκαδημίας ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετηρίδι ἐνὸς τῶν ἐλαχίστων τῆς Ἐπιστήμης λειτουργῶν· εὐχαριστῶ τὴν Ἀκαδημίαν, ἣτις εἶχε τὴν εὐγενῆ πρωτοβουλίαν νὰ τὴν διοργανώσῃ, καθὼς καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὴν Φυσικομαθηματικὴν Σχολὴν Θεσσαλονίκης, τὴν Στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, τὴν Χαρτογραφικὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Στρατοῦ, τὸ Ἀνώτατον Ὑγειονομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους, τὸ Ἐθνικὸν Ἀστεροσκοπεῖον καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα, τὰ ὅποια εὐηρεστήθησαν νὰ συμμετάσχουν αὐτῆς. Δὲν εὐρίσκω δὲ λέξεις, ὅπως ἐκφράσω ὅλην τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ ὅλην τὴν συγκίνησίν μου πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς συναδέλφους διὰ τὴν θερμὴν ἐκτίμησιν, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ ἀγάπη των ὑπηγόρευσε πρὸς τὸ μικρὸν ἔργον μου.

Ὑπάρχει εἰς τὸν βίον ἐκάστου δημοσίου ἀνδρὸς μία ἐποχὴ, καθ' ἣν οὗτος ὀφείλει νὰ σταθῇ, ὡς εἰς κρίσιμον σταθμὸν τοῦ σταδίου του, καὶ νὰ ρίψῃ ἑταστικὸν βλέμμα εἰς τὸ παρελθόν του, εἰς τὸν δρόμον, τὸν ὅποιον διήνυσεν, εἰς τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον ἐξετέλεσεν. Ὅφείλει νὰ ἐξετάσῃ ἂν ἀφίνη ὀπισθὲν του διαδόχους ἱκανοὺς νὰ τὸ συνεχίσουν, ὀφείλει νὰ ἐρευνήσῃ, ἐν τῇ συνειδήσει του, ἂν ἐξεπλήρωσε τὸν προορισμὸν του ὡς ἄνθρωπος, ἥτοι ἂν εἰργάσθῃ διὰ τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος, διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἐπιστήμης, διὰ τὸ καλὸν τῆς Κοινωνίας. Διότι, κατὰ τὸν Keats, τὸ καλόν, ὑπὸ τὴν γενικωτέραν αὐτοῦ μορφήν, εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ βίου. Κατὰ δὲ τὸν Rousseau: «ὅλοι δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα μεγάλοι, ἀλλὰ ὅλοι δυνάμεθα νὰ εἴμεθα καλοί».

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἰδίου ἔργου μου, εἶμαι ὅλως ἀναρμόδιος νὰ ἐκφέρω ἀσφαλῆ γνώμην· ἀλλ' εἰς ἐξομολόγησιν περὶ αὐτοῦ ὀφείλω καὶ δύναμαι ἴσως νὰ προβῶ. Καὶ ἰδοὺ αὕτη:

Τὸ ἐπιστημονικόν μου στάδιον ὑπῆρξε δρόμος μετ' ἐμποδίων. Διότι ἡ μοῖρα μὲ προώρισε νὰ ἐπιδιώξω δύο ἔργα, τὰ ὅποια, κατὰ τὴν κοινὴν γνώ-

μην, ἦσαν δύο χίμαιραι. Ἀλλ' ὁ ἐπιστήμων, καθὼς καὶ ὁ πολιτικός, βλέπων εὐκρινέστερον τὴν πραγματικότητα διὰ μέσου τῆς ὁμίχλης τῶν προλήψεων τῆς ἐποχῆς του, ὀφείλει αὐτὸς νὰ μορφώνη καὶ νὰ φωτίζη τὴν δημοσίαν γνώμην, καὶ ὄχι νὰ τὴν ἀκολουθῇ εἰς τὰς πλάνας της.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνέλαβον τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου, μόνον κατ' ὄνομα, ὥς γνωστόν, ὑφίστατο τοῦτο. Ἄνευ ὀργάνων, ἄνευ βιβλιοθήκης, ἄνευ προσωπικοῦ, ἄνευ ἐπίπλων, εἰς ἐρειπιώδη κατάστασιν, πρὸ πολλοῦ κλειστὸν καὶ ἀργοῦν, ἔχρηζε καθολικῆς ἐκ βάθρων δημιουργίας. Ἀλλὰ κατὰ κακὴν τύχην, τὸ ἔργον αὐτὸ συνέπεσεν εἰς ἐποχὴν πρωτοφανοῦς δυσπραγίας τοῦ τόπου. Ἡ χρεωκοπία ἔκρουεν ἤδη τὰς θύρας τοῦ Κράτους καὶ μετ' ὀλίγον ἐπῆλθεν ἀδυσώπητος, νεκρώσασα πᾶσαν πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀφ' ἑτέρου, ἡ σταφιδικὴ κρίσις, αἱ θεομηνίαι, οἱ ἀλλεπάλληλοι καταστρεπτικοὶ σεισμοὶ καὶ ἰδίως ὁ ἀτυχὲς πόλεμος ἐδημιούργησαν τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε πᾶσα προσπάθεια πρὸς ὀργάνωσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου ἀπετέλει τότε παραφωνίαν.

Ἀλλ' ἕκαστος ὅπου ἐτάχθη! Ἐγὼ δὲ εἶχον καθῆκον νὰ πραγματοποιήσω τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον μοῦ ἀνέθεσεν ὁ τόπος καὶ ἀνέλαβον νὰ ἐκτελέσω. Ἦτο συμβόλαιον τιμῆς μεταξὺ τοῦ Κράτους καὶ ἐμοῦ. Αἱ εὐθύναι καὶ ὑποχρεώσεις ἀφ' ἑνὸς τῆς θέσεως, καὶ ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως, τῆς φιλοτιμίας καὶ τοῦ ὅρκου μου ἀφ' ἑτέρου, δὲν ἐπεδέχοντο συμβιβασμοὺς καὶ δικαιολογίας. Καὶ ἐὰν τὸ Κράτος εὕρισκετο εἰς ἀδυναμίαν νὰ μοῦ παράσχη τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὑποσχεθέντα ὑλικά μέσα, ἐνόμισα, ὅτι ἐπεβάλλετο εἰς ἐμὲ νὰ τὰ ἀνεύρω. Οὐδεν, ἐθεώρησα καθῆκόν μου νὰ ἀντιδράσω κατὰ τῆς ἐναντιότητος τῆς ἐποχῆς μου, νὰ ὑπερνικήσω τὰ προσκόμματα, διὰ νὰ ὀργανώσω τὸ ἴδρυμα, τοῦ ὁποίου, ὥς εἰδικός, ἐγνώριζον ὑπὲρ πάντα ἄλλον πόσον μεγάλην ἀνάγκην εἶχεν ὁ τόπος.

Οὕτω, διὰ πολλῶν μόχθων καὶ κατόπιν παντοίων ἐνεργειῶν, ἡ χίμαιρα κατέστη βαθμηδὸν πραγματικότης. Τὸ παλαιὸν κτίριον ἐπεσκευάσθη, σειρὰ νέων χρησίμων κτιρίων ἀνηγέρθη, βαρύτιμα ὄργανα ἠγοράσθησαν, πολυτιμος ἐπιστημονικὴ βιβλιοθήκη ἐξ εἴκοσι καὶ πλέον χιλιάδων τόμων, σχεδὸν ἄνευ δαπάνης, ἐσχηματίσθη, πλήρες δίκτυον ἐξ 100 σχεδὸν ἐπαρχιακῶν

Σταθμῶν βαθμηδὸν ἰδρύθη, τὸ ἐπιστημονικὸν προσωπικὸν τοῦ ἰδρύματος ἐμορφώθη, ὑπὲρ τοὺς χιλίους παρατηρηταί, καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα διεσπαρμένοι, πρὸς μελέτην τῆς φύσεως τῆς χώρας, κατηρτίσθησαν, ἐπιστημονικαὶ ὁδηγίαι διὰ τὰς διαφόρους παρατηρήσεις ἐδημοσιεύθησαν, σειρὰ ὁλόκληρος ἐξ 11 τόμων τῶν Χρονικῶν καὶ 150 περίπου ποικίλων ἐπιστημονικῶν διατριβῶν εἰς Πρακτικὰ Ἀκαδημιῶν καὶ ἄλλα Ἐπιστημονικὰ Περιοδικά, εἶδε βαθμηδὸν τὸ φῶς, δίτομος μακρὰ μελέτη τοῦ Κλίματος τῆς Ἑλλάδος ἐξεδόθη, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἰδία περιουσία τοῦ ἰδρύματος ἐξ 8 ἑκατομμυρίων ἐδημιουργήθη.

Καὶ ἤδη θὰ ἐρωτήσετε ἴσως : ποῦ καὶ πῶς εὗρέθησαν τὰ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τούτων ἀναγκαῖα ἑκατομμύρια ; Ὅπου εὗρέθησαν καὶ τὰ 8 ἑκατομμύρια χρυσῶν δραχμῶν, τὰ ὅποια ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν, ὅταν πρό τινων ἐτῶν ἐπρόκειτο νὰ ἀναλάβωμεν τὴν προταναίαν τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπου καὶ τὰ 20 ἑκατομμύρια χρυσῶν δραχμῶν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Ὁργανισμοῦ αὐτοῦ, ὅπου καὶ τὰ ἑκατομμύρια τῶν δύο Ἀθλῶν πρὸς ἀποστολὴν ὑποτρόφων εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, ὅπου καὶ τὰ ἑκατομμύρια τῆς περιουσίας καὶ τῶν ἐπάθλων τῆς Ἀκαδημίας, ὅπου καὶ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα πρὸς μετατροπὴν τοῦ Μεγάρου τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας εἰς Βυζαντινὸν Μουσεῖον, ὅπου καὶ τόσα ἄλλα μεγάλα ποσὰ διὰ τὴν ἀνέγερσιν 5 μεγάλων σχολικῶν κτιρίων ἐν Ἀθήναις, διὰ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ Τύμβου τῶν Μαραθωνομάχων καὶ διὰ τὴν πλήρωσιν διαφόρων ἄλλων δημοσίων ἀναγκῶν. Πάντως ἐκτὸς τοῦ Δημοσίου Ταμείου ! Ὑπάρχουν ἠθικοὶ καὶ ὕλικοι πόροι δι' ὅλα ἐν Ἑλλάδι ! . . .

Παραλλήλως πρὸς τὴν ὁργάνωσιν τοῦ Ἀστεροσκοπείου ἐπεδιώξαμεν τὴν ἴδρυσιν καὶ τῆς Ἀκαδημίας. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι ἡμῶν καὶ διὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν χίμαιραν προσέκρουον πρὸ τῶν αὐτῶν ἀντιρροήσεων καὶ προλήψεων. Τί χρειάζεται ἡ Ἀκαδημία ! Ποῦ θὰ εὕρωμεν τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς ! Καὶ ἐνῶ ὁ τόπος εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην, διὰ νὰ ὀρθοποδήσῃ, ἐπιστήμης, τὸ μόνον ἴδρυμα, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ, ἐνθαρρύνει καὶ συγκεντρώνει τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν, ἐθεωρεῖτο περιττὴ πολυτέλεια. Ἐπιφανεῖς Ἕλληνες ἐπιστήμονες, καλλιτέχναι, λογοτέχναι, μέλη ξένων Ἀκαδημιῶν ἀπέθνησκον

ἀχρησιμοποίητοι ἀκαδημαϊκῶς, ἀλλ' ἡ Ἑλληνικὴ Ἀκαδημία δὲν ἠδύνατο νὰ ἰδρυθῇ ἐλλείψει ἀκαδημαϊκῶν! . . .

Καὶ ὅμως ὑπὲρ τῆς ιδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας συνηγόρουν ἰσχυρῶς ὄχι μόνον ἡ μεγάλη ἀνάγκη τοῦ τόπου καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀξίων αὐτῆς ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ κτίριον πολυτελές, καὶ προικοδότησις ἐκ μέρους τοῦ αἰμνήστου κτίτορος πλουσία, ἀλλ' ἡ ὁποία ἐματαιώθη ἐξ ἀμελείας τῆς ιδρύσεως αὐτῆς, καὶ ἰδία περιουσία πολλῶν ἑκατομμυρίων, ἀλλ' ἡ ὁποία, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παραμεληθεῖσα καὶ ἀπαλλοτριωθεῖσα ἐν Ρουμανίᾳ, ἐχάθη κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος,

Κατὰ τὸν πολὺν *Darboux*, εἰς τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν λειτουργεῖ Ἀκαδημία, εἶναι ἀδύνατον νὰ βλαστήσῃ ἐπιστήμη. Τὴν γνώμην αὐτὴν τοῦ διασήμου ἀκαδημαϊκοῦ βεβαιώνει ἀσφαλῶς ἡ ἱστορία τῆς Ἐπιστήμης. Αὐτὴ διδάσκει, ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἀνεπτύχθη ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, ἀφ' ὅτου ἰδρύθησαν ἐκεῖ αἱ Ἀκαδημίαι. Ἀλλὰ καὶ τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας ἡ βραχεῖα ζωὴ τὸ αὐτὸ μαρτυρεῖ. Ἡ Ἀκαδημία ἡμῶν ἀριθμεῖ βίον τεσσάρων μόλις ἐτῶν· χρονικὸν διάστημα σημαντικὸν βεβαίως διὰ γέροντα, ἀσήμοντον ὅμως διὰ βρέφος. Καὶ ὅμως ἀπλοῦν βλέμμα εἰς τὰ Πρακτικὰ αὐτῆς ἀρκεῖ, διὰ νὰ ἴδωμεν, ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα, τὴν ὁποίαν ἐντὸς τοῦ μικροῦ αὐτοῦ διαστήματος προεκάλεσεν ἐν Ἑλλάδι, εἶναι τόση, ὅσην δὲν παρουσιάζει ὁ τόπος ἡμῶν ἐπὶ σειρὰν πολλῶν δεκαετηρίδων πρότερον.

Πόσον διάφορος θὰ ἦτο ἡ ἐπιστημονικὴ, ἡ ἐκπαιδευτικὴ, ἡ βιομηχανικὴ, ἡ γεωργικὴ καὶ καθόλου ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ ὕλικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος, ἂν συγχρόνως μετὰ τοῦ Πανεπιστημίου ιδρύετο καὶ ἡ Ἀκαδημία, ὡς σοφῶς ὥριζε τὸ σχετικὸν Ν. Δ. τοῦ Ὁθωνοῦ. Ποῦ θὰ εὕρισκοντο ὅμως οἱ ἀκαδημαϊκοί! Ἀλλ' αἱ Ἀκαδημίαι μορφώνουν καὶ ἀναδεικνύουν τοὺς ἀκαδημαϊκούς. Διότι αἱ Ἀκαδημίαι, διὰ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀκτινοβολίας των, διὰ τῆς δημιουργικῆς των δυνάμεως, ἠλεκτρίζουν καὶ μεταμορφώνουν πρόσωπα καὶ πράγματα περὶ ἑαυτάς. Εἶναι φωτειναὶ ἐστίαι, φύσει ἐξαιρετικῶς γόνιμοι εἰς πνευματικὴν παραγωγὴν, καί, πλὴν τοῦ ἰδίου ἔργου των, προκαλοῦν καὶ ἐκτὸς αὐτῶν τὴν ἔκρηξιν τοῦ θείου σπινθῆρος τῆς δημιουρ-

γίας. Ἀνυψώνουσαι δὲ οὕτω τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, ἐνῶ δημιουργοῦν τὴν ἐπιστήμην καὶ παράγουν τὴν δημιουργικὴν ἐνόρασιν, ἀποκαλύπτουν καὶ ἀναδεικνύουν συγχρόνως τοὺς ἰσχυροὺς ἐργάτας τοῦ πνεύματος.

Ἄλλως, ὅλαι ἐν γένει αἱ Ἀκαδημίαι τοῦ κόσμου οὔτε ἐν ἀρχῇ συνεκροτήθησαν, οὐδὲ τώρα ἀποτελοῦνται ἀπὸ μεγαλοφυΐας. Αὗται εἶναι πανταχοῦ καὶ πάντοτε σπάνιαι. Ὁ Ναπολέων ἔλεγεν: «ἐὰν δὲν δυνάμεθα νὰ δημιουργήσωμεν τὴν μεγαλοφυΐαν, ἀπὸ ἡμᾶς ἐξαρτᾶται νὰ ἰδρύσωμεν ἀνώτατα πνευματικὰ κέντρα, τὰ ὅποια συντελοῦν εἰς τὴν ἔκρηξιν τοῦ θείου δημιουργικοῦ σπινθῆρος». Καὶ ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐν ἀρχῇ ὀλίγους ἀξιόους τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἀξιώματος ἄνδρας περιεῖχεν. Ἐξαιρέσει τοῦ *Corneille*, γράφει ὁ ἀκαδημαϊκὸς *Bordeaux*, ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐλησμονήθησαν. Ἡ δόξα των ὑπῆρξεν ἐφήμερος. «Εἶναι εὐκολώτερον, εἶπεν ὁ *Barrés*, νὰ εἶναι κανεὶς ἀθάνατος ἐν τῇ ζωῇ παρὰ μετὰ θάνατον». Ὁ δὲ πολὺς *D'Alembert* ἔλεγε, διὰ τοὺς ποιητάς της, ὅτι εἶχον τόσον πολλοὺς στίχους, ὅσον ὀλίγην ποίησιν.

Ἄλλ' ἐὰν μέχρι τινος ἡ ἔλλειψις Ἀκαδημίας ποικιλοτρόπως ἔβλαπτεν ἐσωτερικῶς μόνον τὸν τόπον, ἐσχάτως ὅμως ἐξέθετε καὶ τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ ἐξωτερικῶς. Εἶχε καταστῇ ζήτημα τιμῆς, διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐνώπιον τοῦ Διεθνοῦς ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Διότι ἡ Κυβέρνησις Βενιζέλου εὐλόγως ζητήσασα νὰ εἰσέλθῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν Διεθνῇ Ἐνωσιν τῶν Ἀκαδημιῶν, ὅπως ἐπωφελῇται καὶ ἡ ἡμετέρα χώρα τῶν ἐξ αὐτῆς ἐπιστημονικῶν προόδων, εἶχεν ὑποσχεθῇ τὴν ἄμεσον ἰδρυσιν τῆς Ἀκαδημίας, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ ἐν αὐτῇ παρουσία της ἦτο ἀδύνατος. Ἀλλά, μὴ ἰδρυθείσης τῆς Ἀκαδημίας, ἡ μὲν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐθεωρήθη, ὡς ἀθετήσασα τὸν λόγον της, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἠπειλεῖτο νὰ ὑποστῇ τὸν ἠθικὸν κόλαφον τῆς ἀποπομπῆς ἀπὸ τῆς Ἐνώσεως.

Ἡ ἰδρυσις λοιπὸν τῆς Ἀκαδημίας ἦτο πολλαχῶς ἐπιβεβλημένη, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνελάβομεν τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας. Ἦτο, φαίνεται, μοιραῖον, ἀλλὰ καὶ δίκαιον ἴσως, ὁ μετὰ τόσης ἐπιμονῆς, ἐπὶ δεκαετηρίδας, ζητῶν παρ' ἄλλων νὰ ἀναλάβωσι τὰς εὐθύνας καὶ νὰ ὑποστῶσι τὰς δυσαρέστους συνεπείας τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας, αὐτὸς νὰ ὑποστῇ καὶ τὴν ἔκρηξιν τῶν ἐντεῦθεν ἀναποφεύκτων δυσαρεσκειῶν καὶ ἐπιθέσεων.

Ἄλλ' αὐταὶ οὐτε μὲ ἐξέπληξαν οὐτε μὲ δυσηρέστησαν. Τοῦναντίον! Ἦσαν κραυγαὶ σημαίνουσαι ἐπιτυχίαν. Ἄλλως, τὰς ἀνέμενον! Εἶναι ἡ μοῖρα παντὸς τοιούτου σπουδαίου ἔργου! Ὁ τόπος ὅμως ἀπέκτησε πολύτιμον ὄργανον προόδου ἐσωτερικῶς καὶ ἐξῆλθε λίαν δυσχεροῦς θέσεως ἐξωτερικῶς.

Ἡ ἐκλογή τῶν προσώπων καὶ τὸ σύστημα τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας ὑπῆρξαν οἱ δύο στόχοι, κατὰ τῶν ὁποίων ἔβαλλον, μετὰ πείσματος, οἱ διάφοροι ἐπικριταὶ αὐτῆς. Ἄλλ', εὐτυχῶς, τὰ πράγματα δὲν ἐβράδυναν νὰ δικαιώσουν τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀκαδημαϊκῶν, ἡ δὲ πρόσφατος ἴδρυσις τῆς Β. Ἀκαδημίας τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τύπον, μὲ τοὺς αὐτοὺς ἀκριβῶς κλάδους τῶν ἐπιστημῶν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, μὲ τὰς αὐτὰς ἀναλογίας προσώπων ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ καὶ μὲ τὸν αὐτὸν θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν συγχρόνως χαρακτῆρα λειτουργίας, ἦλθε νὰ κυρώσῃ πανηγυρικῶς τὴν ὀρθότητα τῆς ὁργανώσεως καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς κατευθύνσεως τῆς Ἀκαδημίας ἡμῶν.

«Ἡ Ἰταλικὴ Ἀκαδημία, εἶπεν ὁ κ. *Moussolini*, τὴν ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων τῆς, ἔχει τὸν χαρακτῆρα τῆς πανεπιστημοσύνης. Περιέχει, εἰς τὰς διαφόρους Τάξεις τῆς, ἄνδρας ὅλων τῶν κλάδων καὶ ὅλων τῶν σχολῶν. Ἐμπνέεται ὑπὸ τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολυσχιδὲς ἄλλ' ἐνιαῖον... Ἡ σπουδαιότης μιᾶς Ἀκαδημίας εἰς τὴν ζωὴν ἐνὸς λαοῦ εἶναι ἄπειρος. Εἶμαι ὑπερήφανος διότι ἴδρυσά τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἰταλίας».

Τὸ ἐπιστημονικὸν ἡμῶν ἔργον ἐπέπρωτο νὰ ὑποστῇ μακρὰς καὶ ἐπανειλημμένας διακοπὰς. Ἡ ἱστορία τῆς δράσεως ἐκάστου ἀνθρώπου, ἥτις εἶναι σχεδὸν πάντοτε καὶ ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐξαρτᾶται πολὺ ἐκ τῆς ἐποχῆς, ἐν ἣ ὤμεν, ἐκ τῆς ζωῆς τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν κατοικοῦμεν, ἐκ τῶν περιστάσεων, αἱ ὁποῖαι μᾶς περιβάλλουν. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι αἱ πράξεις ἡμῶν εἶναι ἀλληλένδετοι πρὸς τὰς περιστάσεις, ὅτι δὲν εἴμεθα ἐντελῶς κύριοι τῶν πεπωμένων μας. Ὑπάρχει καὶ ἀνώτερον, καὶ ἰσχυρότερον ἡμῶν εἰς τὸν κόσμον! Εἰς ὁμαλὰς ἐποχάς, τὸ στάδιον ἡμῶν διαγράφεται ἐπὶ εὐθείας ὁδοῦ, ἐπὶ τῆς ὁποίας βλέπομεν μακρόθεν πόθεν διήλθομεν καὶ δυνάμεθα νὰ προϊδῶμεν ποῦ θὰ φθάσωμεν. Ἄλλ' εἰς

τὰς τρικυμιώδεις περιόδους ἢ ὁμίχλη καλύπτει τὸ πᾶν πέριξ ἡμῶν, καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν ποῦ θὰ εὐρεθῶμεν τὴν ἐπιούσαν. Τότε ὁ ἐπιστήμων, καθὼς καὶ ὁ πολιτικός, καὶ ὁ πολίτης, ἐν γένει κλυδωνίζεται τῇδε κἀκεῖσε, παρασυρόμενος πολλάκις εἰς ἔργα ἀλλότρια τῆς εἰδικότητός του ἢ καὶ ἀντίθετα ἀκόμη αὐτῶν τῶν ἀρχῶν του.

Οὐδεὶς ὅμως σῶφρων ἄνθρωπος λέγει ὁ Μακώλεη θὰ καταδικάσῃ ποτὲ πολίτην, διὰ τὰς ἐκτάκτους πράξεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡναγκάσθη νὰ προβῇ, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. Καὶ πράγματι, οὐδεὶς εὐρέθη νὰ ἀποδοκιμάσῃ τὴν ἀποδοχὴν τῆς πρώτης ἡμῶν ὑπουργίας· δὲν συνέβη ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν δευτέραν. Καὶ ναὶ μὲν ἡ δημοσία γνώμη ἐπεδοκίμασε καὶ αὐτὴν ὅσον καὶ τὴν πρώτην, ὅχι ὅμως καὶ ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος. Μὴ λαμβάνων οὗτος ὑπ' ὄψιν, ὅτι μόνον μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν καὶ ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς ἐφαρμογῆς προσφάτου νόμου, ἐπιβάλλοντος τὴν ἀποδοχὴν τῆς ὑπουργίας ὡς καθῆκον εἰς πάντα ὑπάλληλον, ἡναγκάσθη ἄκων νὰ τὴν ἀναλάβῃ πρὸς δὲ ἀγνοῶν, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ αὐτῆς ἐγένετο ὑπὸ τὸν τριπλοῦν ὅρον· τῆς πλήρους ἐλευθερίας ἐνεργείας, τῆς ἐφαρμογῆς μεγάλων οἰκονομιῶν, καὶ τῆς ταχείας διεξαγωγῆς ἐκλογῶν, διετέθη ἐν μέρει δυσμενῶς πρὸς ἐμέ, διότι, ἐνίσχυσα, ὡς ἔλεγεν, ἡθικῶς, διὰ τῆς συμμετοχῆς μου, τὴν ἐπαναστατικὴν ἐκείνην Κυβέρνησιν. Ἀναμφιβόλως, φύσει καὶ θέσει θιασώτης τοῦ νομίμου καθεστῶτος, δὲν ἐφαίνετο φυσικὸν νὰ συμμετάσχω, ὡς ὑπουργός, εἰς ἐπαναστατικόν, ἐκτὸς τοῦ Νόμου καὶ τῆς Τάξεως θεωρούμενον, πολιτικὸν σύστημα. Τίποτε βεβαίως τὸ ὀρθόν, τὸ στερεόν, καὶ τὸ διαρκές, ὅπως λέγει καὶ ὁ Guizot, δὲν θεμελιούται διὰ τῆς βίας καὶ τῆς ἀταξίας· διότι τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα εἶναι ὀλέθριον τόσον διὰ τὰ μεγαλεῖα, τὰ ὁποῖα ἀννυφώνει, ὅσον καὶ δι' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀνατρέπει.

Μήπως ὅμως εἶχον τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκλογῆς; Ἀλλὰ καὶ ἐὰν τυχὸν τὴν εἶχον, ἦτο ἄρα γε ἡ ἀποχὴ καί, ἐπομένως, ἡ διὰ τῆς βίας πτώσις τῆς δικτατορίας ἢ σκοπιμωτέρα τότε πολιτικὴ; Ἡ μήπως ἦτο πρακτικώτερον νὰ φθάσωμεν, τοῦναντίον, διὰ τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς ἐπιδράσεως πολλῶν καλῶν στοιχείων εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἐκείνην, φυσιολογικῶς, δι' ἐλευθέρων ἐκλογῶν, εἰς τὴν νομιμότητα, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς Ἀταξίας εἰς τὴν Τάξιν;

Εἰς πᾶσαν πολιτικὴν κρίσιν, λέγει ὁ *Cavouri*, ὑπάρχει πρὸς λύσιν ἐν κυβερνητικόν, ἥτοι ἐν πρακτικόν πρόβλημα, καὶ οὐχὶ ἡ ἐφαρμογὴ ἢ ἡ σύνθεσις μιᾶς πολιτικῆς ἢ φιλοσοφικῆς ἰδεολογίας. Τὸ δὲ Κυβερνητικὸν πρόβλημα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συνίστατο οὐχὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ἰδεολογικῶν ἀρχῶν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπίτευξιν ἐλευθέρων ἐκλογῶν πρὸς μετάβασιν εἰς τὴν συνταγματικὴν νομιμότητα.

Διὰ τοῦτο, διαρκῆς μέριμνα τῆς ὑπουργίας ἡμῶν ἐκείνης ὑπῆρξεν ἡ προκήρυξις τῶν ἐκλογῶν. Ἐὰν δὲ αἱ ὑπὲρ αὐτῶν ἐπίμονοι ἡμῶν τότε προσπάθειαι κατέληξαν μὲν ἐπὶ τέλους εἰς ἐπιτυχίαν, καθ' ἣν ἐποχὴν, ἀντιταχθεὶς μετὰ σθένους κατὰ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ δικτάτορος εἰς τὴν Προεδρίαν τῆς Δημοκρατίας, ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ τὴν ὑπόδειξιν καταλλήλου ἐν αὐτῇ ὑποψηφίου, ὑπὸ τὸν τριπλοῦν ὅρον: τῆς καταργήσεως τῆς δικτατορίας, τῆς παραιτήσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἀμέσου διεξαγωγῆς ἐκλογῶν, ἐὰν λέγω, αἱ προσπάθειαι ἡμῶν αὗται ἐπέτυχον μὲν, ἀλλὰ δὲν ἐτελεσφόρησαν δυστυχῶς, τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, ὡς γνωστόν, ἐματαίωσεν ἡ ἔλλειψις γενικῆς συμφωνίας τοῦ πολιτικοῦ κόσμου.

Ἡ συνεργασία μὲ Κυβέρνησιν ἀντιθέτων ἀρχῶν, χάριν σκοπιμότητος καὶ διὰ πατριωτικοὺς λόγους, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη¹ εἶναι: ἀγαθοῦ πολίτου ἔργον· ὅπως λέγει δὲ καὶ ὁ *Talleyrand*, αὕτη, δὲν συνεπάγεται ἄρνησιν τῶν ἰδίων πολιτικῶν ἰδεῶν. Πολλάκις μάλιστα, ὡς συνέβη καὶ τότε παρ' ἡμῶν, ἐπιτυγχάνει νὰ τὰς ἐφαρμόσῃ. Ἡ ἰδέα αὕτη, γράφει ὁ *Paléologue*, εἶναι εὐγενῆς καὶ δυνατὴ σημαίνει, ὅτι ὑπεράνω ὅλων εἶναι τὸ Ἔθνος: ἡ σωτηρία τῆς Πατρίδος ὑπέρτατος Νόμος. Ὅταν ἡ νόμιμος Κυβέρνησις πίπτῃ, τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἀντικαθιστᾷ, μετὰ πλήρους δικαιώματος, τὴν νόμιμον Ἀρχήν. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος κανὼν τηρητέας διαγωγῆς κατὰ τὰς ἀνωμάλους περιόδους. Τὴν πολιτικὴν αὐτήν, φρονίμως ποιῶν, ἠκολούθησε τότε καὶ ὁ ναύαρχος Κουντουριώτης.

Ὅθεν ἔχω τὴν συνείδησιν ἐντελῶς ἡσυχον, ὅτι, ὑποκύψας εἰς τὴν ἐπι-

¹ «Δοκεῖ μὲν (τοι) τοῖς μὴ παρέργως ἀποφαινομένοις οὐχ ὥσπερ αὐτὸν (τὸν Θηραμένη) διαβάλλουσι πάσας τὰς πολιτείας καταλύειν, ἀλλὰ πάσας προάγειν ἕως μηδὲν παρανομοῖεν, ὡς δυνάμενος πολιτεύεσθαι κατὰ πάσας, ὅπερ ἐστὶν ἀγαθοῦ πολίτου ἔργον...» (Ἀριστ. Ἀθηναίων Πολιτεία, 18).

ταγὴν τοῦ Νόμου, ἀλλὰ συγχρόνως ἐργασθεὶς μετ' αὐταπαρνήσεως, θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς, ἐν τῇ Κυβερνήσει ἐκείνῃ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τοῦ τόπου, ἐξετέλεσα καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα. Ἐλπίζω δέ, ὅτι ἤδη καὶ οἱ τότε ἐπικριταί μου θὰ ἐπείσθησαν ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅτι ἡ Ὑπουργία μου αὕτη, καθ' ἣν καὶ ἐλευθερίαν ἐνεργείας, ὡς ἡξίωσα, πλήρη εἶχον, καὶ ἀνεξαρτησίαν γνώμης, ὡς συνήθισα παιδιόθεν, ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἐτήρησα, καὶ θέσιν ἐν τῇ Κυβερνήσει, ὡς εἶναι πασίγνωστον, ἀπολύτως ἐλευθέρου, ἥτοι ἀληθοῦς Ὑπουργοῦ, καὶ οὐχὶ θεράποντος, κατεῖχον, θὰ ἐπείσθησαν ἔκτοτε, πιστεύω, ὅτι ἡ Ὑπουργία μου αὕτη δὲν ἀπέβη ἀνωφελὴς εἰς τὸν τόπον.

Κληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Τρικούπη, ὅπως ὑπηρετήσω τὴν πατρίδα, δὲν ἐδίστασα νὰ ἐγκαταλείψω σπουδαῖον ἐπιστημονικὸν στάδιον ἐν τῇ ξένῃ, νὰ θυσιάσω μέγα μέρος τοῦ κυρίου ἐπιστημονικοῦ μου ἔργου, καὶ νὰ ἀφιερῶσω τὰ ὠραιότερα ἔτη τῆς ζωῆς μου ὑπὲρ τῆς χώρας μου. Βεβαίως πολλὰκις ἐπὶ τοῦ βράχου αὐτοῦ τοῦ μαρτυρίου μου, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων μέσων, ὅπως διεξαγάγω τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον μου, ἐστενοχωρήθην, ἀπεγοητεύθην, ἐλυπήθην καὶ ἔχυσα πικρὰ δάκρυα· ἀλλὰ καὶ ποσάκις διῆλθον στιγμὰς ἀληθοῦς εὐτυχίας, ὅταν ἐπετύγχανον νὰ θέτω μικρόν τινα λίθον εἰς τὸ ἐθνικὸν οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον προσεπάθουν νὰ ἀνεγείρω. Παρὰ τὰς δυσχερείας δέ, τὰς ὁποίας ἀπῆντησα, παρὰ τοὺς μόχθους τοὺς ὁποίους κατέβαλον, παρὰ τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας ὑπέστην, παρὰ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἐδοκίμασα, δὲν μετανοῶ. Τοῦναντίον, λογίζομαι εὐτυχής, ὅτι ἡξιώθην τῆς τιμῆς, θέτων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις μου, τὴν περὶ τὰ ἀκαδημαϊκὰ πράγματα, κατὰ καλὴν τύχην, κτηθεῖσαν ἐν τῇ ξένῃ πειρὰν μου, τὰς περὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα μελέτας μου, νὰ ἐφοδιάσω τὸν τόπον μὲ δύο ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην, νὰ ἀποδώσω εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τὰ τροφεῖα, καὶ ἐν γένει νὰ ὑπηρετήσω τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Ἐπιστήμην, κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων.

Καὶ ὅταν, μετ' ὀλίγον σημάνῃ ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἡ ἡλικία τὸ ἐπιβάλλει καὶ οὐδὲν πλέον καθῆκον τὸ ἀπαγορεύει, νὰ σκεφθῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ περὶ ἑαυτοῦ, παρεμβάλλων χρονικόν τι διάστημα μεταξὺ ἐνεργοῦ ζωῆς καὶ τάφου, θὰ ἀποσυρθῶ μὲ τὴν παρήγορον ἐλπίδα, ὅτι τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀφιέ-

ρωσα ὅλην τὴν σκέψιν μου καὶ ἐθυσίασα ὅλην τὴν ζωὴν μου, δὲν ἀπέβη ἴσως ἄγονον καὶ ἄχρηστον εἰς τὸν τόπον. Ὁ κόσμος ἔπαυσε πρὸ πολλοῦ νὰ ἐρωτᾷ εἰς τί χρησιμεύει τὸ Ἀστεροσκοπεῖον· ἀλλ' ἔμαθε νὰ ἐπωφελεῖται αὐτοῦ εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας του. Τὸ Ἕθνος δὲν συζητεῖ καὶ δὲν ἀμφισβητεῖ πλέον τὴν χρησιμότητα τῆς Ἀκαδημίας, ἀλλ' ἐνδιαφέρεται καὶ παρακολουθεῖ μετὰ συμπαιθείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῆς καὶ ἐνισχύει σπουδαίως, μετὰ τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ἐθνικὴν δρασίαν τῆς.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον αὐτὸ ἀποτελεῖ πρὸς τούτοις καὶ δίδαγμα καὶ παραίνεσιν πρὸς τοὺς νέους: νὰ μὴ ἀποθαρρύνωνται καὶ ὀπισθοδρομῶσιν ἐν τῷ σταδίῳ των πρὸ τῶν συνήθων, οὐχὶ ἄλλως μόνον ἐν Ἑλλάδι ἀπαντωμένων, δυσχερειῶν. Τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας εἶναι ἢ ἐργασία, ἥτις ἐνίοτε εἶναι αὕτη αὕτη ἢ εὐτυχία.

Ἐχομεν πατρίδα, τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἰδίως αἱ ἑλληνικαὶ ἔριδες, πολλάκις κατέστρεψαν, ἀλλ' ἀνωτέρα ἠθικὴ δύναμις, ὡς ἐκ θαύματος, πάντοτε ἔσωσεν. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν δεινὴν καταστροφὴν, τὸ Ἕθνος, διὰ νὰ ἀνορθωθῇ καὶ πάλιν, ἔχει μεγίστην ἀνάγκην ἐπιστήμης καὶ ἐν γένει ἐνεργείας, ἥτοι ἐν μιᾷ λέξει, ἐργασίας. Ζητεῖ παρ' ἐκάστου ἡμῶν, ὅπως μὴ λησμονῶμεν πόσον ἐδυστυχήσαμεν ὡς φυλὴ, καὶ πόσα δεινὰ ὑπέστημεν ὡς ἄτομα· ζητεῖ νὰ τοῦ δώσωμεν χεῖρα βοηθείας, διὰ δημιουργικῆς ἐργασίας, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀναλάβῃ, νὰ προοδεύσῃ, νὰ εὐημερήσῃ. Καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τὸ στάδιον εἶναι ἀπεριόριστον καὶ ἔνδοξον συγχρόνως. Ἐν αὐτῷ ἐκάστη εἰδικότης ἔχει τὴν θέσιν τῆς, ἐκάστη ἰδιοφυΐα εὐρίσκει τὸν δρόμον τῆς, ἐκάστη φιλοδοξία ἐπιτυγχάνει τὴν ἀμοιβήν τῆς, αἱ δὲ μεγάλαι ψυχαὶ τὸν ἐκ δάφνης στέφανον τῆς δόξης. Οὕτως, ἐὰν δηλαδὴ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν προσφέρῃ ἐπὶ τοῦ ἰδανικοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος τὸ ὀφειλόμενον ἀνάθημα, εὐγενῶς ἀμιλλώμενοι νὰ προσθέσωμεν ἴδιον ἕκαστος λίθον εἰς τὸ ἐθνικὸν οἰκοδόμημα, καὶ οὐχὶ κακεντρεχῶς μοχθοῦντες νὰ καταρρίψωμεν τοὺς παρ' ἄλλων καλῶς τεθέντας, οὕτω, καὶ μόνον οὕτω, θὰ δυνηθῶμεν νὰ δημιουργήσωμεν καὶ πάλιν Ἑλλάδα φωτοβόλον εἰς τὴν Ἐπιστήμην, Ἑλλάδα ὑπέροχον εἰς τὰ Γράμματα, Ἑλλάδα δαφνοστεφῇ εἰς τὴν Τέχνην, Ἑλλάδα ἐν γένει εὐτυχῇ καὶ ἔνδοξον.

Β' ΓΕΥΜΑ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗΝ ΤΟΥ κ. Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

Τὴν ἑσπέραν τῆς Κυριακῆς 25 Ἰανουαρίου παρετέθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ξενοδοχείου Ἀθηνῶν γεῦμα, πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Δ. Αἰγινήτου, εἰς ὃ παρεκάθησαν ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας πολλοὶ τῶν κκ. ἀκαδημαϊκῶν καὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τοῦ Πολυτεχνείου καὶ τῆς Ἀνωτάτης Γεωπονικῆς Σχολῆς.

Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἑταιρείας κ. Μ. Σακελλαρίου ἔφερε τὴν ἑξῆς πρόποσιν:

Σεβαστέ μου Διδάσκαλε! Κύριοι!

Ἄν καὶ εἰδικοί, διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, κατὰ τὴν χθесινὴν ὥραϊαν καὶ σεμνὴν ἑορτὴν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἔδωκαν ζωηρὰν εἰκόνα τῆς πολυσχιδοῦς, πλουσίας καὶ σοβαρᾶς δράσεως τοῦ Δημητρίου Αἰγινήτου, καὶ ἐνῶ, θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι δὲν ἀπέμεινε πλέον τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν, τὸ ἀνῆκον εἰς τὴν δρᾶσιν του, τὸ ὁποῖον θὰ ἤξιζε νὰ ἀναφέρῃ τις, ἐν τούτοις, τρία ἀξιόλογα ἔργα αὐτοῦ θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ μνημονεύσω κατὰ τὴν περίστασιν αὐτήν, ἢ ἐκτέλεσις τῶν ὁποίων ὀφείλεται εἰς τὸν Δημήτριον Αἰγινήτην, καὶ ἣτις μόνη εἶνε ἱκανὴ νὰ χαρακτηρίσῃ μίαν ἑνδοξὸν ἐπιτυχίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς ἐπιστήμης ἀφ' ἐνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ προσδώσῃ τιμὴν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα καὶ δεξιότητα τοῦ ἀνδρός.

Τὸ ἐν τῶν ἔργων τούτων εἶναι ἡ ἀνέγερσις πέντε θαυμασίων, διὰ τὴν σήμερον καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἑλλάδα, σχολικῶν κτιρίων, δύο τῶν ὁποίων φέρουν τὰ ὀνόματα δύο μεγάλων Ἑλλήνων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος: τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους. Εἰς ἐν τούτων ἐστεγάσθη πρὸ ὀλίγου τὸ Πειραματικὸν Σχολεῖον τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἢ ἴδρυσις τοῦ

ὁποίου ἐπλήρωσε σπουδαῖον κενὸν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἑκπαίδευσιν, καὶ τὸ ὁποῖον, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Ἐξαρχοπούλου, προορίζεται νὰ προσφέρῃ ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Πατρίδος. Εἰς τὸ ἕτερον τῶν κτιρίων ἐστεγάσθη ἤδη τὸ Β' Πρακτικὸν Λύκειον, διὰ τὴν πρόοδον τοῦ ὁποίου, ὡς καὶ πάντων τῶν Λυκείων τοῦ Κράτους, ἐνδιαφέρεται, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ὁ μαθηματικὸς παρ' ἡμῶν κλάδος. Τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν κτιρίων αὐτῶν ἐπέτυχεν ἐπὶ τῆς ὑπουργίας του ὁ Δημήτριος Αἰγινήτης, ὑπὸ τὰς πλέον δυσμενεῖς οἰκονομικὰς κρατικὰς συνθήκας· τὴν ἐπέτυχεν, ὅταν ἡ Κυβέρνησις, τῆς ὁποίας μετεῖχεν ὡς ὑπουργός, ἐψαλίδισε τὰ χαρτονομίσματα!

Καὶ εἶναι εὐτύχημα, ὅτι τὴν κτιριακὴν αὐτὴν πολιτικὴν, τὴν ὁποίαν πρῶτος τόσον ἐπιτυχῶς ἐνεκαίνισε τότε ὁ Δημήτριος Αἰγινήτης, βλέπομεν εὐχαρίστως συνεχιζομένην σήμερον συστηματικῶς πλέον ὑπὸ τῆς παρούσης Κυβερνήσεως.

Τὸ ἄλλο ἔργον, καθαρῶς ἐπιστημονικὸν αὐτό, εἶναι ἡ γενικὴ λύσις τοῦ προβλήματος τῆς παλιρροίας τοῦ Εὐρίπου, τὸ ὁποῖον εἶναι μία τῶν θεμελιωδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μᾶλλον πολυπλόκων, περιπτώσεων τοῦ κλασικοῦ προβλήματος τῶν παλιρροιῶν τῆς Οὐρανίου Μηχανικῆς. Ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τούτου ἐπροκάλεσεν, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τὸ ἐνδιαφέρον πλείστων, καὶ ἐκ τῶν διασῆμων μάλιστα, ἐπιστημόνων· ἡ δὲ πρό τιμος δημοσιευθεῖσα πραγματεία τοῦ Δημητρίου Αἰγινήτου, διὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου, τὴν ἀνάλυσιν καὶ ἀποκάλυψιν τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων ζητημάτων του, καὶ ἐν γένει τὴν λύσιν τοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος περιφήμου τούτου προβλήματος, περιποιεῖ ὄντως τιμὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην.

Τὸ τρίτον, ἐξ ὧν ἀνωτέρω ἀνέφερα, ἔργον εἶναι ἡ πρώτη ἐν τῇ Οὐρανίῳ Μηχανικῇ ἐργασία του, ἡ ὁποία τὸν κατέστησεν ἀμέσως γνωστὸν καὶ τὸν ἀνέδειξεν εἰς τὸν διεθνή ἐπιστημονικὸν κόσμον. Καὶ τοῦτο συνέβη πολλάκις μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Ἐπιστήμην, ὅταν ἰδίως ἐπρόκειτο περὶ ζητημάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Εἶναι γνωστόν, ὅτι πολλοὶ τῶν διαπρεπῶν ἐπι-

στημόνων ὀφείλουν τὴν φήμην καὶ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν εἰς μίαν μόνον ἐκ τῶν πολλῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν των. Οὕτως, ὁ *Einstein* ἀπέκτησε τὴν παγκόσμιον φήμην του, διότι ἡ θεωρία του τῆς σχετικότητος, ἐκίνησε τὸ διαφέρον ὅχι μόνον τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ Κοινοῦ πανταχοῦ. Ὁ Γερμανὸς μαθηματικὸς *Lindemann*, κυρίως διὰ μόνης τῆς ἐργασίας του, τῆς ἀφορώσης εἰς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὁ π εἶναι ἀσύμμετρος ἀριθμὸς, ἀπέκτησε μεγάλην φήμην παρὰ τῷ μαθηματικῷ κόσμῳ. Ὁ Δημήτριος Αἰγινήτης κατὰ τὸ 1889, νεαρὸς τότε τὴν ἡλικίαν, ἐδημοσίευσε τὴν ἀξιόλογον ἐργασίαν του : περὶ τῆς εὐσταθείας τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, σχετικῶς πρὸς τὰς αἰωνίας ἀνωμαλίας τῶν μεγάλων ἄξόνων τῶν τροχιῶν τῶν πλανητῶν. Τὸ πρόβλημα εἶχε τεθῇ καὶ λυθῇ, ἀλλ' ἀτελῶς, ὥς πρὸς μόνας τὰς ἀνωμαλίας α' τάξεως ὑπὸ τοῦ *Laplace* κατόπιν ἀπησχόλησεν, ἐκτὸς ἄλλων, ὥς πρὸς τὰς ἀνωμαλίας α' καὶ β' τάξεως, τὸν *Lagrange* καὶ τὸν *Poisson*, καὶ ὥς πρὸς τὰς τῆς γ' τάξεως τὸν *Hareti*. Ὁ Αἰγινήτης, διὰ κομψῆς ὁλοκληρώσεως, ἔδειξεν : ὅτι οἱ μεγάλοι ἄξονες ὑπόκεινται ὄντως εἰς αἰωνίας ἀνωμαλίας γ' τάξεως, αἱ ὅποῖαι ὅμως εἶναι καὶ αὐταὶ περιοδικαί, ἀλλ' ἔχουν μακροτάτας περιόδους, καὶ ἴσας πρὸς τὰς τῶν ἀντιστοίχων ἀνωμαλιῶν τῶν ἐκκεντροτήτων καὶ τῶν ἀμοιβαίων κλίσεων τῶν πλανητικῶν τροχιῶν. Πρὸς δέ, ὅτι ἡ Γῆ καὶ ὁ Κρόνος, συνεπεία τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων, προσεγγίζουν ἤδη πρὸς τὸν ἥλιον ἐλάχιστα ἔτησίως. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ Δημητρίου Αἰγινήτου ἀποτελεῖ δόξαν τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἐπιστήμης. Εἰς τὴν ἐκ τῆς σπουδαίας ταύτης ἐργασίας προελθοῦσαν φήμην του ἀνὰ τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον, ὀφείλεται κυρίως ἡ ἄμεσος τότε πρόσκλησίς του εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ οὕτω προκληθεῖσα περαιτέρω σπουδαία παρ' ἡμῶν ἐπιστημονικὴ καὶ ποικίλη ἄλλη δρᾶσις τοῦ ἀνδρός.

Ὑπὲρ τοὺς 300 μαθηματικοί, μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἑταιρείας, τῆς ὁποίας Ἐπίτιμος Πρόεδρος εἶναι ὁ Δημήτριος Αἰγινήτης, ἀνακηρυχθεὶς τοιοῦτος βοῇ καὶ ὁμοφώνως διὰ τὰς μεγάλας αὐτοῦ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην, ὑπερήφανοι μαθηταί σου, σεβαστὲ Διδάσκαλε, διαβιβάζουν δι' ἐμοῦ θερμὸν χαιρετισμὸν ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῆς τεσσαρακονταετηρίδος σου.

Παρακαλῶ ὑμᾶς Κύριοι, ὅπως ὑψώσωμεν τὸ ποτήριον εἰς ὑγείαν καὶ μακροβιότητα τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν Διδασκάλου.

ΠΡΟΠΟΣΙΣ Σ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΓΕΩΠΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Σεβαστέ μοι διδάσκαλε,

Χθές δὲν εὐτύχησα νὰ ἐκφράσω δημοσίᾳ ἐν τῇ ἐκλεκτῇ πολυπληθεῖ συγκεντρώσει τὴν εὐγνωμοσύνην, τὴν ὁποίαν σᾶς χρεωστεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Γεωργικὴ ἐπιστήμη καὶ συνεπῶς ἡ Ἑλληνικὴ Γεωργία.

Ὡς γνωστόν, τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι οἱ δύο παράγοντες τῶν ὁποίων τὴν ἐπίδρασιν ὑφίσταται τὸ φυτόν. Ἀλλ' ἐνῶ τὸ ἔδαφος ὑπακούει εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κλίμα ὑποχρεώνει τὸν γεωργὸν νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰ κελεύσματά του· διὰ τοῦτο ἡ γνῶσις τοῦ κλίματος δέον νὰ εἶναι τὸ θεμέλιον καὶ νὰ προηγῇται πάσης γεωργικῆς μελέτης.

Διὰ τῶν πολυτίμων μελετῶν σας ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδος, ἐφωτίσατε ἡμᾶς τοὺς μὲ τὴν γεωργικὴν ἐπιστήμην ἀσχολουμένους καὶ μᾶς ἐδώκατε τὰ θεμέλια διὰ τὴν γεωργικὴν ἔρευναν τῆς χώρας.

Ἐπείσατε πάντας, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι ἡ ἀκατάλληλος διὰ τὴν καλλιέργειαν χώρα, ὥς πολλοὶ τὴν ἐφαντάζοντο, ἀλλ' ὅτι τὸ κλίμα της εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ βοηθῇ τὴν ἀφθονον παραγωγὴν παντοειδῶν πολυτίμων προϊόντων.

Ἡ ἐκ τῶν μελετῶν σας ἀπορρεύσασα πεποίθησις μετεδόθη καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ μεταδίδεται εἰς τοὺς μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Γεωργίαν ἀσχολουμένους. Μετεδόθη δὲ καὶ εἰς πολλοὺς ξένους γεωργικοὺς κύκλους, εἴτε διὰ δημοσιευμάτων, εἴτε δι' ἀνακοινώσεων εἰς διεθνή συνέδρια.

Ὡς ἐκ τοῦ κλάδου, τὸν ὁποῖον ὑπηρετῶ, δὲν ἔπαυσα βασίζων τὰς πλείστας τῶν ἐπὶ τῆς Γεωργίας μελετῶν μου ἐπὶ τῶν ἀσφαλῶν κλιματολογικῶν συμπερασμάτων σας· εἶχα δὲ πάντοτε ὥς ἐν τῶν κυριωτάτων ἐπιχειρημάτων

τοῦ δυνατοῦ ἢ μὴ τῆς ἐπιτυχίας μιᾶς καλλιέργειας ἐν Ἑλλάδι τὰ δεδομένα τῶν ἐρευνῶν σας.

Ἡ Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Γεωπονικῆς ἐπιστήμης, ἐκφράζει δι' ἐμοῦ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην της διὰ τὴν σοφὴν ἐπιστημονικὴν ἀρωγὴν σας, καὶ εὐχεται ὅπως ἐπὶ μακρὰ ἔτη τὴν ἐνισχύετε διὰ τῶν πολυτίμων ἐργασιῶν σας.

ΠΡΟΠΟΣΙΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

Γ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Κύριοι Συνάδελφοι, ἐπιτρέψατε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ προτείνω — ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου — νὰ προπιάωμεν ὑπὲρ τοῦ ἐορτάζοντος σήμερον τὴν 40τηρίδα του κ. Αἰγινήτου, ὡς τοῦ κτίτορος τοῦ νέου Βυζαντινοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ κ. Αἰγινήτης, ὡς Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, κατὰ τὸ 1926, εὔρε τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον τοῦ Κράτους ἐγκατεστημένον εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς Ἀκαδημίας, ἀκατάλληλα ὁμολογουμένως διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν Μουσείου τοῦ Κράτους. Διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ Κηφισσίας μεγάρου τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας καὶ τοῦ περὶ αὐτὸ χώρου — δυνάμει τῆς ἐκδοθείσης τότε συντακτικῆς ἀποφάσεως, τῆς ἐπικυρωθείσης τῷ 1929 ὑπὸ τῆς Βουλῆς διὰ τοῦ Νόμου 4041 — ἔσωσε πρῶτον αὐτὴν τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Κράτους καὶ δεύτερον ἔδωκεν ὥθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς κατ' ἐξοχὴν ἐθνικοῦ Μουσείου, ἀπαραιτήτου συμπληρώματος τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ μας Μουσείου, παρέχοντος τὴν εἰκόνα τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τοῦ μεσαιωνικοῦ βίου τοῦ Ἑθνους μας.

Ἡ ὥθησις αὕτη εἰς ἀνάπτυξιν καὶ προκοπὴν ἰδρυμάτων καὶ ἀτόμων — εἶναι ὁμολογουμένως μία ἐκ τῶν κυρίων ἀρετῶν τοῦ κ. Αἰγινήτου.

Κύριοι συνάδελφοι, προτείνω νὰ προπιάωμεν εἰς ὑγείαν τοῦ κ. Αἰγινήτου.

Μετά τινας ἀκόμῃ προπώσεις, γενομένας ὑπὸ τῶν κκ. Κ. Ζέγγελη, Σίμου Μενάρδου καὶ Κ. Βέη, τελευταῖος ἐγερθεὶς ὁ κ. Δ. Αἰγινήτης ἐξέφρασε τὰς

θερμὰς εὐχαριστίας του πρὸς ὅλους τοὺς ὁμιλήσαντας καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς παραθέσαντας τὸ τιμητικὸν αὐτὸ γεῦμα φίλους καὶ συναδέλφους του, καὶ προέπιεν εἰς ὑγείαν πάντων τῶν συνδαιτημόνων.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Πλὴν τῶν ἐν ἀρχῇ δημοσιευομένων ἐπισήμων ἐπιστολῶν, τηλεγραφημάτων καὶ ἐγγράφων, εἰς τὸν κ. Αἰγινήτην ἀπεστάλησαν καὶ πολλὰ ἄλλα παρὰ διαφόρων ἰδρυμάτων, παρ' Ἑλλήνων καὶ ξένων φίλων, παρὰ συναδέλφων καὶ μαθητῶν αὐτοῦ, ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000008333

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

